

Handwritten signature

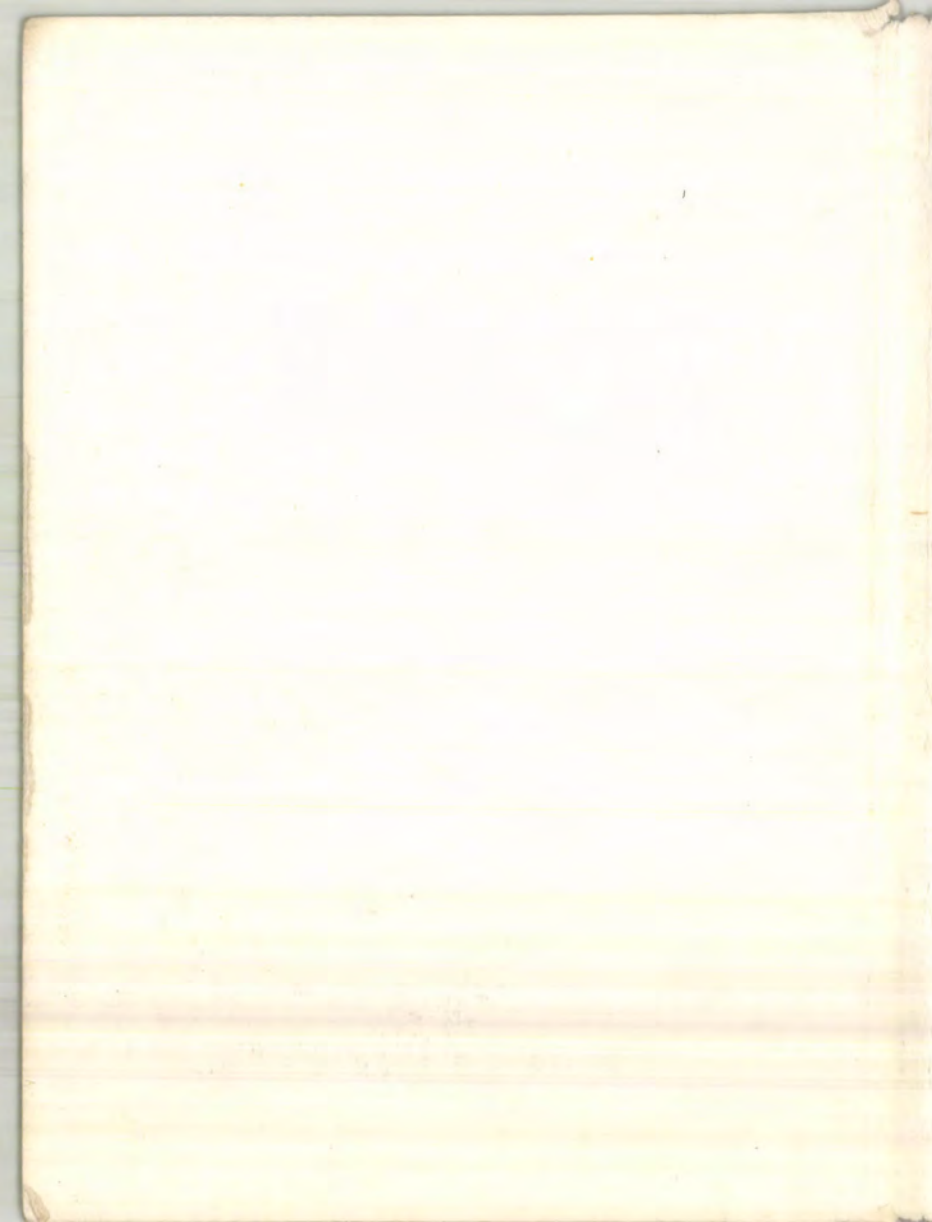
TÖRFUTÓ

VERSENY-ÉS JÁTÉKSZABÁLYOK

Ara: 8,- Ft

VERSENY- ÉS JÁTÉKSZABÁLYOK

1980. évi kiadás

HUNGÁRIA

SPORT

VERSENY

TÁJFUTÁS

1980. évi kiadás

ISBN 963 283 303 2

ISBN 0504-0013

SPORT

A kiadásért felel: Dr. Ágoston István

1980-évi kiadásért felel: János György, Budapest

1980-évi kiadásért felel: János György

Budapest, 1980

Kiadásért felel: János György

Művészeti vezető: János György

Művészeti szerkesztő: János György

BUDAPEST, 1980

1980. évi kiadás

A Magyar Tájékoztató Futó Szövetség megbízásából
írta és összeállította:
HRENKÓ PÁL
SKERLETZ IVÁN
SZARKA ERNŐ

TARTALOM

Jóváhagyta az OTSH Sportágak Főosztálya

ISBN 963 253 368 2

ISSN 0504—0213

SPORT

A kiadásért felel: Dr. Arky István igazgató
1980—923 Sylvester János Nyomda, Szombathely
Felelős vezető: Hanuszek Béla igazgató
Budapest, 1980

Felelős szerkesztő: Szekeres Sándorné
Műszaki vezető: Fraunhoffer Ferenc
Műszaki szerkesztő: Rákai András
Az ábrákat rajzolta: Erdélyi Tibor
A fedéltervet készítette: Thaly Zoltán
Terjedelem: 5 (A/5) ív — Az ábrák száma: 99

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

a) A versenyszabályzat 1981-től érvényes. Előírásait minden minősítő jellegű tájfutó versenyen a versenybíróóság és valamennyi résztvevő köteles megtartani. A Nemzetközi Tájékozódási Futó Szövetség (IOF) versenynaptárába felvett nemzetközi és nemzetek közötti versenyeket az IOF „Nemzetközi versenyek szabályai” szerint kell megrendezni, de ez nem lehet ellentétben a hazai versenyszabályzattal. Ebben az esetben a versenyszabályzattal nem egyező intézkedéseket a versenykiírásban kell a hazai résztvevők tudomására hozni.

b) A versenyszabályzatot a Magyar Tájékozódási Futó Szövetség (MTFSZ) elnöksége a fejlődés követelményeinek megfelelően döntvényekkel módosíthatja, köteles azonban a döntvényeket a Tájfutás című szaklapban közzétenni. A döntvények a megjelenést követően lépnek hatályba.

c) A versenyszabályzatban le nem fektetett kérdésekben első fokon a versenybíróóság elnöke, másodfokon a szakszövetség, felsőfokon az MTFSZ elnöksége dönt. A hozott döntés az adott esetben kötelező. Az első, illetve másodfokon hozott döntést az MTFSZ elnökségének be kell jelenteni.

d) A versenyszabályzat általában érvényes a sítájfutó versenyekre is. Az itt nem szereplő, sajtósági kiegészítéseket az IOF sítájfutó szabályzata tartalmazza.

a) A versenybizottság 1981-évi évszámú Előírásait min-
den másodlagos feladat elvégzésére versenyen a versenybizottság és
vagyonsági bizottság közös megnevezésű A Nemzetközi
Tájékozódási Futó Szövetség (IOF) versenybizottság fel-
vett nemzeti és nemzeti körzeti versenyjeit az IOF
„Nemzetközi versenyek szabályai” szerint kell megrendezni.
Az az eset előfordulhat, hogy a hazai versenybizottság
Ebben az esetben a versenybizottsággal nem egyeztetve
bizottság a versenybizottsággal kell a hazai részvevők in-
formációját.

b) A versenybizottságot a Magyar Tájékozódási Futó
Szövetség (MTFSZ) elnöke és feladatai körzetben
megnevezett döntvényekkel megnevezett körzetben
döntvényeket a Tájékozódási Futó Szövetség elnöke.
döntvények a megnevezett körzetben legyen hatályos.

c) A versenybizottságban le nem tartott kérdésekben
első fokozatú versenybizottság elnöke másodfokozatú a szaksz-
vevői feladatok az MTFSZ elnöke által. A hazai dön-
tések az adott esetben kötelező. Az első főtörvény másodfokozat
hozott döntést az MTFSZ elnökeinek is kell tartani.

d) A versenybizottságot általában évszámú a feladat ver-
segye az AX III nem szereplő szabályok közzétételét
az IOF általános szabályok tartalmán.

VERSENYSZABÁLYZAT

1. A tájfutás meghatározása

A tájfutás olyan sportág, ahol a versenyzők egy számkra ismeretlen versenypályán futnak végig. A pályát terepen jelölik ki, ellenőrző pontok segítségével. A tájékozódási futó feladata az, hogy az ellenőrző pontokon előírt sorrendben, térkép alapján haladjon át, és a lehető legrövidebb idő alatt érjen a célba. A futó az ellenőrzőpontok között maga választja meg útvonalát.

2. A tájfutó versenyek felosztása

2.1. A VERSENYEK FAJTÁI

2.1.1. Minősítő versenyek.

A minősítési és versenyszabályzat keretei között minden sportegyesületi szakosztály részt vehet. Minősítő verseny csak a versenyszabályzat megtartásával rendezhető március 15. és november 15. között. A minősítő versenynek a hivatalos versenynaptárban szerepelnie kell. A nemzetközi és a nemzetek közötti versenyeknek a hivatalos nemzetközi versenynaptárban is szerepelniük kell. Minősítő tájfutó versenyt sport-szervezetek rendezhetnek. Versenyrendezési szándékukat az illetékes területi szakszövetségnek és az MTFSZ-nek be kell jelenteniük.

— *Hazai verseny:* Hazai sportegyesületek versenyzői indulhatnak, külföldi résztvevők csak a rendező szerv

szerint illetékes megyei, budapesti szakszövetség elnökségének engedélyével. Hazai verseny vagy versenykategória díjául kiírt kupát külföldi versenyzők nem nyerhetnek el.

— *Nemzetközi verseny.* Külföldi versenyzők is résztvehetnek rajta. A nemzetközi versenynek lehet csak hazai versenyzők számára kiírt kategóriája is.

— *Nemzetek közötti verseny.* Csak nemzeti válogatottak vehetnek részt.

2.1.2. Nem minősítő versenyek.

— *Meghívásos verseny,* melyen csak a rendező szerv által meghívott sportegyesületek (versenyzők) vehetnek részt.

— A versenynaptárban nem szereplő versenyek.

— A versenyszabállyal ellentétesen megrendezett versenyek.

— Azok a versenyek, amelyeket olyan, 1972. január 1. után nyomtatott színes térképpel rendeznek, amelyek kiadója nem az MTF SZ.

2.2. A VERSENYEK RENDSZERE

2.2.1. Bajnoki verseny

a) *Osztályozott bajnokság:*

— ugyanazon évi vagy következő évi feljutásos, illetve kieséses rendszerű;

— minősítési alapon történő indulásos rendszerű;

b) *Nem osztályozott bajnokság:* az egyéb fokozatú bajnokságon való részvételtől és minősítési előírásoktól függetlenül lehet nevezni.

2.2.2. Kupa- vagy emlékversen

2.3. A VERSENYEK FORDULÓI

2.3.1. *Egyfordulós verseny:* a végeredményt egyetlen verseny (forduló) eredménye alapján hirdetik.

2.3.2. *Többfordulós verseny:* a végeredményt kettő vagy több verseny (forduló) eredményének összegezése alapján hirdetik. Egyéni verseny fordulóit egymást követő

napszakokban nem lehet lebonyolítani (a váltóverseny egyes szakaszai nem minősülnek fordulónak).

2.4. A VERSENYEK NAPSZAKA

2.4.1. Nappali verseny

2.4.2. Éjszakai verseny

2.5. A VERSENYEK FORMÁJA

2.5.1. Egyéni verseny: a versenyző egyénileg oldja meg feladatát és az egyéni teljesítményét értékeli.

2.5.2. Egyéni-csapatverseny: minden futó azonos pályán versenyez, feladatát egyénileg oldja meg, de csapatban is, egyénileg is értékeli. A csapat értékelt létszámát a rendező szerv a kiírásban szabja meg, azonban minden egyesület tetszőleges számú versenyzőt nevezhet. A csapatot (csapatokat) az egyesületnek sorrendben egymás után következő legjobb egyéni időeredményt elért futói alkotják.

A csapatbajnokságok versenyformája is egyéni-csapatverseny, de ebben az esetben csak a csapateredményt hirdetik ki, egyéni eredményhirdetés nincs. Az indítható versenyzők száma meghatározott.

2.5.3. Csapatverseny: a versenyzők a kiírás szerint kétfős csoportban közösen oldják meg a feladatot. Egyéni értékelés nincs. Csak **D** versenyfokozatban rendezhető.

2.5.4. Váltóverseny: a váltócsapat (a továbbiakban: váltó) tagjai a teljes versenypálya bizonyos részeit (a váltószakaszokat) időrendben egymás után egyénileg teljesítik. A váltószakaszok pályáinak különbözniük kell egymástól. A váltó egy tagja csak egyetlen váltószakaszt futhat. A váltóversenyen legalább három váltószakasznak kell lennie.

3. A versenyek résztvevői

A versenyek résztvevői kötelesek a versenyszabályzat rájuk vonatkozó pontjait, valamint a változásokat tartalmazó döntvényeket, a versenykiírást, az értesítőt és a tájékoztatót ismerni, és azok előírásait megtartani. Ezek nem ismerése nem mentesít a következményektől.

3.1. A VERSENYZŐ

3.1.1. A versenyző jogosult:

- minősítésének megfelelő kategóriájú versenyeken indulni;
- csapatvezetője útján óvni, illetve az óvás elutasítását követően fellebbezni.

3.1.2. A versenyző köteles:

- sportszerűen versenyezni;
- a versenyen való jelentkezéstől a verseny befejezéséig a versenyrendezőség és a versenybírótság utasításait megtartani.

3.2. A TARTALÉK VERSENYZŐ

A rajt időpontjáig állítható be a csapatba (váltóban a váltásig). Eddig az időpontig a versenyzőkkel azonos jogok illetik meg, ezután pedig, amennyiben nem állították be a csapatba, a kísérőkkel azonos elbírálás alá esik. A tartalékok száma megszabható, és esetleges beállítási sorrendjüket meg kell adni írásban, legkésőbb a rajt pillanatáig.

3.3. A CSAPATVEZETŐ ÉS AZ EDZŐ

3.3.1. A csapatvezető az egyesület részéről a versenyzők képviselőjével megbízott személy. A versenyeken az egyesület versenyzői és a versenybírótság között a csapatvezető tartja a kapcsolatot. Joga van a versenyzővel való kapcsolattartásra mindaddig, amíg az a versenypálya területére nem lép (rajthoz nem áll), to-

vábbá azután, hogy a versenyző célba ért. Váltó-, illetve csapatversenyen a név szerinti összeállítást a csapatvezető határozza meg.

3.3.2. Az edzőt a csapatvezetővel azonos jogok és lehetőségek illetik meg.

3.4. A KISÉRŐK ÉS A NÉZŐK

A verseny egész tartama alatt csak a számukra kijelölt helyeken tartózkodhatnak. A versenyben levő futókkal nem lehetnek olyan kapcsolatban, amellyel azok eredményét befolyásolhatnák. Az előbbieket megszegése esetén a versenybíróóság kitilthatja őket a versenyterületről, a versenyjelentésben vizsgálatot kérhet ellenük és a vétkes futókat a versenyből kizárhatja.

3.5. A VERSENYBÍRÓSÁG ÖSSZETÉTELE ÉS FELADATAI

3.5.1. A versenybíróóság tagjai közül versenybírói végzettséggel kell rendelkeznie:

- a versenybíróóság elnökének vagy legalább egyik elnökhelyettesének;
- a pályakitűzőknek.

3.5.2. A versenybíróóság elnöke az a személy, akit erre a feladatra a verseny rendező szerve felkér, illetve kijelöl. A versenybíróóság elnökének feladatai:

- kiválasztja és felkéri a versenybíróóság többi tagját;
- összehangolja és vezeti a versenybíróóság munkáját;
- felveszi és tartja a kapcsolatot a kijelölt szövetségi ellenőrrel;
- felelős a versenybíróóság és az ellenőrző bíró(k) összehangolt munkájáért;
- felel a verseny terepének bejelentéséért, az engedélyek megszerzéséért;
- felel a kiírásban, az értesítőben és a tájékoztatóban foglaltak helyességéért, szabályszerűségéért és megtartásáért;

- fogadja a versenyzőket, illetve megnyitja a versenyt;
- elkészíti a lebonyolítási tervet és felel a zökkenőmentes lebonyolításért;
- felel az eredmény időben történő kihirdetéséért és a versenyjelentés megküldéséért;
- a versenyjelentésben megteszi észrevételeit;
- első fokon dönt a versenyen felmerült, a verseny-szabályzatban le nem fektetett kérdésekben és e döntését rögzíti a versenyjelentésben;
- a versenyen előfordult bármilyen szabálysértést, óvást vagy egyéb közölnivalót egy héten belül írásban bejelenteni az őt megbízó sportszervezetnek;
- joga van előre nem látott és a verseny reális lebonyolítását akadályozó időjárási, vagy a versenyzőket veszélyeztető bármilyen körülmény esetén a versenyt berekeszteni, vagy a versenybíróssággal és az ellenőrző bírókkal egyetértésben a pályákat vagy a versenyidőt módosítani. A változtatást köteles azonnal hivatalosan közölni valamennyi versenyzővel, illetve az őket képviselő személyekkel.

3.5.3. A versenybíróság elnökhelyettese (egy vagy két személy):

- biztosítja a verseny egyéb rendező személyzetét, felel szakszerű eligazításukért és működésükért;
- felel a versenyközpont, a rajt és a cél megszerzéséért;
- felel a versenyzők és csomagjaik időben történő szállításáért;
- felel a versenyen kívüli gyalogmenetek szalagozásáért, a szalagozás elhelyezéséért és használhatóságáért a verseny folyamán;
- ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket a versenybíróság elnöke saját felsorolt operatív tennivalói közül ráruház.

3.5.4. A pályakitűző (egy vagy több, versenybírói végzettséggel rendelkező személy) felel:

- az általa kitűzött versenypályák szabályosságáért;
- az ellenőrző pontok, a rajt és a cél helyének megválasztásáért és pontos bemérésükért;
- az ellenőrző pontok időben történő kihelyezéséért, felszerelésük szabályszerű elhelyezéséért, valamint az ellenőrző pont lebontásáért;
- az előre berajzolt versenyterképek, illetve a kiügyesztett utasítástérképek helyességéért.

Több versenypálya esetén pályatervezési szempontból minden versenypályáért egyetlen pályakitűző felel. Egy pályakitűző több pályáért is felelhet. A terepen végzett bemérési és kitűzési munka szempontjából a pályakitűzők felelősségét előre meghatározott területekre is lehet vonatkoztatni.

3.5.5. Az indítóbíró (egy vagy több személy):

- elvégzi a versenyzők jelentkezésével kapcsolatos tennivalókat;
- ellenőrzi a versenyzők indulási jogosultságát;
- felel a rajtban megjelent versenyzők időben történő szabályos indításáért;
- felel a rajthely időben történő és szabályos felszereléséért.

3.5.6. A célbírók (két vagy több személy).

Időmérő bíró: felel az indító- és célstopperek, valamint a pályakitűzők, pontőrök, indító- és célbírók óráinak egyeztetéséért és a versenyzők befutási időpontjainak helyes megállapításáért.

Értékelőbíró: felel a versenyeredmény helyes megállapításáért, elkészíti az eredménylistát az eredményhirdetéshez.

3.5.7. A verseny titkára a verseny technikai felszereléséért és gazdasági ügyeinek intézéséért felelős.

- Biztosítja a versenyfelszerelést és a nyomtatványokat, felel azok szabályszerűségéért és használhatóságáért;
- biztosítja a szálláshelyeket és öltözőhelyiségeket, gondoskodik a tisztálkodási lehetőségekről és az

- egészségügyi körülmények megfelelő kialakításáról;
- biztosítja a szükséges személy- és teherszállító eszközöket;
- összegyűjti a nevezéseket és elvégzi a sorsolást;
- elkészíti a verseny gazdasági elszámolását.

3.6. EGYÉB RENDEZŐK, KÖZREMŰKÖDŐK

Kötelesek a versenybírószám elnökének vagy megbízottjának utasításait megtartani, a rájuk bízott feladatot ismerni, maradéktalanul és időben elvégezni.

A versenyorvos: a verseny időtartama alatt a célban köteles tartózkodni.

E és **A** kategóriájú versenyen a rendezőség legalább középfokú képesítésű egészségügyi dolgozó jelenlétét köteles biztosítani.

3.7. AZ ELLENŐRZŐ BÍRÓ

3.7.1. Ellenőrző bírói feladatkört csak versenybírói végzettséggel rendelkező személy láthat el.

3.7.2. Nemzetközi versenyekre és az országos vagy vidékbajnokságokra az MTF SZ Elnöksége küld ellenőrző bírót. Egyéb fokozatú versenyekre a rendező szerv szerinti területileg illetékes megyei (budapesti) szakszövetség kér fel, illetve küld ellenőrző bírót. Egy versenyre a kategóriák számától függően 1—3 ellenőrző bíró küldhető fordulónként.

3.7.3. Az ellenőrző bíró feladatai:

- ellenőrzi a versenybírószám és az egyéb rendezők munkáját a versenyrendezés valamennyi szakaszában, ügyel a versenyszabályzat előírásainak megtartására;
- óvás esetén és vitás ügyekben dönt;
- ellenőrzi a versenypálya szabályosságát, fizikai és technikai nehézségi fokát, az ellenőrző pontok, a rajt és a cél bemérésének pontosságát, az utasítás-terképet, illetve az előre berajzolt versenyzötérké-

pek helyességét, a végleges pályákat tartalmazó összesített térképen (vezértérképen) feltüntetett és a versenyzők számára sokszorosított betűjelek (kódok) azonosítását;

- a versenyszabályzat megsértése esetén kötelezi a versenybírótságot a hiba kijavítására;
- javaslatot tehet a versenypálya, az előkészítés és a lebonyolítás módosítására;
- észrevételeit rögzíti a versenyjelentésben;
- köteles részletesen ellenőrizni a kért nevezési (részvételi) díjak jogosságát;
- szabálysértés esetén joga van óvás nélkül is eljárni;
- amennyiben a versenyen óvást, bármilyen szabálysértést, vagy akármilyen, a versenyszabályzatba nem ütköző hibát tapasztal, köteles ezt az öt megbízó szervnek egy héten belül írásban bejelenteni.

3.7.4. Ha az ellenőrző bíró a versenyen nem jelenik meg, a versenybírótság elnöke köteles a versenyen megjelent, versenybírói végzettséggel rendelkező pártatlan résztvevők közül egy személyt az ellenőrző bíró helyettesítésére döntőbírónak felkérni. A döntőbíró jogai és kötelességei a verseny folyamán azonosak az ellenőrző bíróéval.

3.8. A SZÖVETSÉGI ELLENŐR

Az MTFSZ Elnöksége saját hatáskörében a legalább C fokozatú versenyekre szükség szerint szövetségi ellenőrt küldhet. A szövetségi ellenőrök működését és a versenybírótságot ezzel kapcsolatos tennivalóit a Szövetségi Ellenőri Szabályzat tartalmazza.

4. Az indulás feltételei

4.1. VERSENYZŐI IGAZOLÁSOK

4.1.1. A versenyző csak annak az egyesületnek a színeiben indulhat, amelyben tájékozási futó sportágban nyilvántartásba vették. Rajthozállásának nem akadálya, ha más sportágban másik sportegyesület tagja. Egy csapatban csak azonos egyesület versenyzői indulhatnak.

Különböző egyesületek versenyzőiből álló, úgynevezett vegyesváltók rajthozállása tilos. Amennyiben bebizonyosodik, hogy nem teljes váltók indultak, akkor az érintett versenyzők eredményét törölni kell.

4.1.2. A versenyző csak érvényes sportorvosi engedéllyel állhat rajthoz. A sportorvosi engedély érvénye a felnőtt korcsoportokban (19 évesektől felfelé) 6 hónap, 17—18 éveseknél 4 hónap, az ennél fiatalabbaknál 3 hónap. Hosszútávú versenyen a sportorvosi engedély kelte 14 napnál nem lehet régebbi. Többnapos versenyen az engedély érvényét a verseny utolsó napjának dátuma szerint kell értelmezni.

4.1.3. Az érvényes sportegyesületi tagsági könyvnek tartalmaznia kell a sportági nyilvántartásba vétel számát, az érvényes minősítési osztályt, a sportorvosi engedélyt, valamint az esetleges átigazolás bevezetését. Ezek bármelyikének hiányában a versenyző nem állhat rajthoz.

4.1.4. A versenyzői igazolások bemutatása a versenyen:

- a versenyzőnek vagy képviselőjének magával kell vinnie a versenyre az érvényes sportegyesületi tagsági könyvet, amelyet a versenybíró vagy az ellenőrző bíró felszólítására át kell adni. A versenybíró köteles az átadott tagsági könyveket legkésőbb az eredményhirdetés befejeztével visszajuttatni a versenyzőnek vagy képviselőjének.
- A versenyrendezőség a versenykiírásban előírhatja egy nevezési lap beküldését a nevezéssel egy-

idejűleg, vagy leadását a versenyen való jelentkezéskor. A nevezési lapnak minden esetben tartalmaznia kell a versenyző nevét, egyesületét, születési évszámát, érvényes minősítési osztályát, annak a versenykategóriának a megjelölését, amelyen indulni szándékozik. Ezeket az adatokat az egyesület megbízottja aláírásával hitelesíti és egyúttal elismeri, hogy a versenyző minősítésének, korosztályának megfelelő kategóriában és érvényes sportorvosi igazolás birtokában kíván indulni. A fentiek szerint kitöltött nevezési lapok beküldése esetén a versenybírósnak nem szükséges a tagsági könyveket bekérni a sportolóktól, mert az egyesület megbízottja felelős az adatok helyességéért. Ilyenkor a versenyjelentésben a nevezési lap adatait kell feltüntetni. A versenyzők tagsági könyvének azonban a nevezési lap beküldése esetén is a verseny helyszínén kell lenni, mert az ellenőrző bírónak jogában áll az igazolásokat szűrőpróbaszerűen ellenőrizni.

4.1.5. Külföldi versenyzők indulása hazai versenyeken.

- Ha egy külföldi egyesület elküldi a nevezését, a magyar rendezőség feltételezi, hogy a versenyzők rajtengedélye — hazai szabályaik szerint — rendben van.
- Külföldi versenyzők csak egyesületi színekben állhatnak rajthoz, kivéve a nemzetközi versenyeket, illetve a kiírásban előre meghatározott (például Vásárvárosok Kupája) eseteket.

4.1.6. A felnőtt korú versenyzők bevezetett minősítés szerinti indulási joga a kupaversenyeken.

- I. osztályúak csak kiemelt (elit) és **A** fokozatú versenyen indulhatnak;
- II. osztályúak csak **A** és **B** fokozatú,
- III. osztályúak csak **B** és **C** fokozatú,
- IV. osztályúak csak **C** és **D** fokozatú versenyen indulhatnak. Az **F 19** korcsoport versenyzői **B**, **C** és

N 19 }

- D** fokozatban egyaránt indulhatnak **IV.** osztályú minősítéssel;
- újonnan nyilvántartásba vett (rajtengedélyes) versenyzők csak **C** és **D** fokozatú versenyen indulhatnak;
 - váltóversenyen minősítési megkötés nélkül lehet indulni.
- 4.1.7. Ifjúsági és annál fiatalabb korú versenyzők minősítés szerinti indulási joga a kupaversenyeken:
- aranyjelvényesek csak **A** és **B** fokozatú,
 - ezüstjelvényesek csak **B** és **C** fokozatú,
 - bronzjelvényesek csak **B**, **C** és **D** fokozatú versenyen indulhatnak;
 - újonnan nyilvántartásba vett (rajtengedélyes) versenyzők csak **C** és **D** fokozatú versenyen indulhatnak;
 - váltóversenyen minősítési megkötés nélkül lehet indulni.
- 4.1.8. A versenyzők minősítés szerinti indulási jogát a különböző bajnokságokon a versenykiírás tartalmazza.
- 4.1.9. A versenyzők korcsoportja szerinti indulási jog.
- Az 5.2. pontban feltüntetett táblázat adatait alapul véve a 21 évesnél fiatalabb férfi, illetve a 19 évesnél fiatalabb női versenyzők csak a saját korcsoportjuk, vagy az eggyel idősebb korcsoport számára rendezett versenyen állhatnak rajthoz. Kétfővel idősebb korcsoportban való indulást csak az MTFSZ Elnöksége hagyhat jóvá, előzetes engedélykérés alapján;
 - 35 évesnél fiatalabb versenyzők nem indulhatnak a sajátjuknál fiatalabb korcsoport, valamint a középkorúak számára rendezett versenyeken;
 - a középkorú korcsoportban versenyzők saját korcsoportjukon kívül csak a fiatalabb középkorú, valamint az F 21, illetve az N 19 korcsoport számára rendezett versenyen indulhatnak;
 - a versenyző a tárgyévben betöltött kora szerint egész évben azonos korcsoportban versenyez.

4.2. VERSENYEN KÍVÜLI INDULÁS

A versenyen csak az indulásra jogosult és szabályosan benevezett futók indíthatók. Mindennemű versenyen kívüli indulás tilos.

4.3. A VERSENY BIZALMAS ADATAI

A versenybíróóság tagjai, az ellenőrző bíró és a verseny egyéb rendezői kötelesek a verseny bizalmas adatait titokban tartani.

A terep a verseny előtt titokban tartandó. Ezen felül a versenyzésre kijelölt terepet előzőleg lehetőleg hosszú ideig lezárva kell tartani, hogy helyismerete által egy versenyző se szerezhessen előnyt. Ha a verseny terepét a verseny előtt közzéteszik, az egyben edzészárlatot is jelent a terepen.

- Bizalmas adatok: a versenypálya, a rajt, a cél és az ellenőrző pontok helye, továbbá minden olyan adat, amelynek ismerete a versenyzőt jogtalan előnyhöz juttatná a verseny során.
- Nem indulhatnak a versenyen azok, akiknek a verseny bizalmas adatairól tudomásuk van.
- Újonnan javított és rajzolt térképpel rendezett versenyen a térképet rajzoló, helyesbítő személyek mindaddig nem indulhatnak, amíg a térképek terjesztésre nem kerültek.
- A versenyterületre a versenyszabályzat 3.2.—3.4. pontjaiban felsorolt személyek csak a versenybíróóság engedélyével és az általa kijelölt kísérelvel léphetnek be.

A felsoroltak tudatos megszegése nemcsak a versenyzőnek, hanem szakosztályának a kizárását is maga után vonhatja.

- #### 4.4. Váltóversenyen hiányos létszámú váltó, illetve csapatversenyen hiányos létszámú csapat sem kupa-, sem bajnoki versenyen nem indítható.

4.5. A VERSENYZŐ FELSZERELÉSE

- 4.5.1. A versenyző csak jó állapotban levő és a közízlést nem sértő sportöltözékben indulhat (legalább atlétatrikó és nadrág).
- 4.5.2. A verseny rendezősege előírhatja az általa adott rajtszám viselését. Ezt a rajttól a célig kell viselni úgy, hogy mindig jól leolvasható legyen.
- 4.5.3. A versenyhez szükséges felszerelési tárgyakat a 4.5.1. és a 4.5.2. pontok figyelembevételével mellett minden futó maga választja meg.
- 4.5.4. A versenyrendezés a pontérintés igazolására rajtszámmal (és névvel) azonosított versenyzőkartont adhat a futóknak. Ez a karton a sorsolás és a rajt időpontja között bármikor kiadható. Amennyiben a versenyző a kartont elveszíti, vagy a pontérintések jelzései a kartonon azonosíthatatlanná válnak, a tájékoztató feladat teljesítésének elismeréséről az ellenőrző bíró dönt. A kartonon szigorúan az előírt sorrendben szabad csak az azonosító jelzéseket elhelyezni. A rendezőségnek joga van ahhoz, hogy egyes kiválasztott pontokon a jelöléseket ellenőrizze.
- 4.5.5. A versenybírók a tájékoztató feladat teljesítéséhez minden versenyzőnek köteles térképet adni.

4.6. DOPPING- ÉS SZEXVIZSGÁLAT

- 4.6.1. Tájfutó versenyen dopping-szer használata tilos!
- 4.6.2. Jelentősebb versenyen az MTF SZ Elnöksége elrendelheti dopping- vagy szexvizsgálatot.

5. A versenypályák

5.1. A VERSENYEK FOKOZATAI

A fokozatok a versenypályák technikai és fizikai nehézségeire utalnak az adott korosztálynak megfelelően.

- 5.1.1. Kiemelt fokozat (nemzetközi versenyen elit fokozat).

Betűjele: **E**. Kizárólag **F 21** és **N 19** korcsoportok részére rendezhető a következő esetekben:

- országos bajnokságokon,
- nemzetközi kupaversenyeken,
- nemzetek közötti viadalokon.

5.1.2. A fokozatú, valamint **B**, **C** és **D** fokozatú verseny kiírható és rendezhető a mindenkori bajnoki rendszer és minősítési szabályzat függvényeként valamennyi korcsoportban.

5.2. A VERSENYPÁLYÁK TERVEZÉSI ADATAI

Az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban szereplő táblázatok adatai szerint kell tervezni az egyes pályákat. A fő szempont — a megfelelő technikai színvonal után — az, hogy a pálya lefutása során a kategória győztese, illetve az őt közvetlenül követő helyezettek időeredménye minél pontosabban közelítse meg a „győztesidő” rovatban megadott értéket. A közölt és ajánlott táv- és szintértékek jó gyakorlati segítséget nyújtanak a leírt szempont érvényesítéséhez. Betartásuk azonban nem kötelező, ha a pálya technikai nehézségei másként kívánják. Több napos versenyeknél az idők módosíthatók, s ugyanígy figyelembe kell venni a versenydőszakot is.

Ahol a kategóriák megjelölésénél a fokozat nem szerepel, ott a tervezési adatok a korcsoporton belül valamennyi fokozatra érvényesek.

5.2.1. Egyéni versenypályák adatai

Kategória	Megnevezés	Kor (év)	Ajánlott adatok		
			győztes-idő	max. táv	max. szint
			(h)	(km)	(m)
<i>Nők</i>					
N 12	gyermek	11–12	0:25	3,0	100
N 13–14	újonc	13–14	0:30	4,0	100
N 15–16	serdülő	15–16	0:40	5,0	200
N 17–18 AB	ifjúsági	17–18	0:50	6,0	250
CD	ifjúsági	17–18	0:50	5,0	200
N 19–20 E	felőtt	19–	1:05	8,0	400
A	felőtt	19–	1:00	7,0	400
B	felőtt	19–	0:50	6,0	300
CD	felőtt	19–	0:40	5,0	200
N 35–	középkorú	35–	0:50	6,0	300
N 43–	középkorú	43–	0:40	4,5	200
N 50–	középkorú		0:30	3,0	100
<i>Férfiak</i>					
F 12	gyermek	11–12	0:30	3,0	100
F 13–14	újonc	13–14	0:40	4,0	150
F 15–16	serdülő	15–16	0:50	5,5	250
F 17–18 AB	ifjúsági	17–18	1:05	7,5	300
CD	ifjúsági	17–18	0:50	6,0	250
F 19–20 AB	junior	19–20	1:20	11,0	kötetlen
CD	junior	19–20	1:00	8,0	kötetlen
F 21–E	felőtt	21–	1:40	15,0	kötetlen
F 21–A	felőtt	21–	1:30	15,0	kötetlen
B	felőtt	21–	1:20	12,0	kötetlen
CD	felőtt	21–	1:10	10,0	kötetlen
F 35–	középkorú	35–	1:20	11,0	kötetlen
F 43–	középkorú	43–	1:00	7,5	300
F 50–	középkorú	50–	0:50	6,0	250
F 56–	középkorú	56–	0:40	4,0	150

A versenyidő minden kategóriában 3 óra, FH 21-nél 6 óra.

5.2.2. Váltó versenypályák adatai (egy váltószakaszra)

Kategória	Megnevezés	Kor (év)	Ajánlott adatok		
			győztes-idő	max. táv	max. szint
			(h)	(km)	(m)
<i>Nők</i>					
N 12	gyermek	11—12	0:20	2,5	100
N 13—14	újonc	13—14	0:25	3,0	100
N 15—16	serdülő	15—16	0:30	4,0	150
N 17—18	ifjúsági	17—18	0:40	5,5	200
N 19—EA	felöltt	19—	0:50	6,5	300
BCD	felöltt	19—	0:40	5,0	250
N 35—	középkorú	35—	0:40	4,5	200
<i>Férfiak</i>					
F 12	gyermek	11—12	0:25	2,5	100
F 13—14	újonc	13—14	0:30	3,5	100
F 15—16	serdülő	15—16	0:40	5,0	200
F 17—18	ifjúsági	17—18	0:45	6,0	250
F 19—20	junior	19—20	0:55	7,0	kötetlen
F 21—EA	felöltt	21—	1:10	9,0	kötetlen
BCD	felöltt	21—	1:00	8,0	kötetlen
F 35—	középkorú	35—	0:45	5,0	kötetlen

Versenyszidő mindenhol 2 óra, szakaszonként.

5.2.3. A versenypálya távja.

- Légvonal-táv: a rajttól a célig kell mérni, az ellenőrző pontok között légvonalban, szalagozott útvonalakon a szalagozás mentén. Az 5.2.1. és 5.2.2. pontok táblázataiban, a javasolt max. táv rovatban a légvonal-táv adatai szerepelnek. A pálya légvonal-távját a kiírásban, de legkésőbb az értesítőben kell közölni;
- Az optimálisan választható útvonal távja: a pályakitűző által feltételezett legjobb útvonal (a várható

győztes útvonala) mentén mért távolság. Nemzetek közötti versenyeken a légvonaltávon kívül az optimálisan választható útvonal távját is meg kell adni.

5.2.4. A versenypálya szintje.

A versenypálya szintjét megkapjuk, ha az optimálisnak feltételezett útvonal mentén végighaladva az emelkedő szakaszok szintkülönbségeit összeadjuk.

5.2.5. A versenyidő.

A versenyidő az az időtartam, amely egy-egy versenyző számára rendelkezésre áll a pálya teljesítéséhez. Ha ezt az időtartamot a versenyző túllépi, eredménye nem értékelhető.

A versenyidőt a versenybíróóság szabja meg, azonban nem lehet kevesebb az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban feltüntetett versenyidőknél. A versenyidőt a tájékoztatóban kell megadni, illetve ha nincs megadva, automatikusan a táblázat versenyidői érvényesek.

5.2.6. Éjszakai versenypályák.

- Éjszakai versenyeket csak az F 17, F 19, F 21, F 35, F 43 és F 50 korcsoportokban szabad rendezni.
- Az éjszakai versenyek élmezőny idejét — azonosan a nappali versenyekével — a táblázat szerint kell figyelembe venni. Tekintettel a fokozott technikai nehézségekre, a javasolt max. táv- és szintrovatokban szereplő adatok 70—80%-a legyen mértékadó a pályatervezésnél.

5.2.7. Kategóriák és fokozatok átfedése.

- Különböző kategóriákba tartozó versenyzők (például: férfi-nő, felnőtt-serdülő stb.) részére párosversenyt és váltóversenyt rendezni tilos.
- Két egymással szomszédos fokozat számára rendezett verseny az összevont fokozatú váltóveseny. A versenypályát ilyenkor a magasabb fokozat előírásai alapján kell megtervezni.

5.3. A TÁJÉKOZÓDÁSI FELADATOK MEGADÁSA

A tájékoztató feladatot térképen, rajzban kell megadni.

5.3.1. A versenytérkép

- valóságúen ábrázolja a versenytérp síkrajzát, domborzatát, terepfedezetét;
- az engedélyezett méretarány: 1:25 000, 1:20 000, 1:15 000 és 1:10 000;
- az ellenőrző pontok 100 méteres sugarú körzetében ábrázolja hibátlanul és hiánytalanul a terepet, a méretarány által elviselhető ábrázolhatóság mértékéig;
- hiányosságait, hibáit és a megjelenése óta bekövetkezett változásokat — amennyiben az ellenőrző pontok 100 méteres sugarú körzetébe esnek, vagy az egyes pontok közötti útvonalak megválasztásához megtevesztő adatokat jelentenek — a versenybírósnak helyesbítene, illetve pótolnia kell, és rajzban meg kell adnia minden rajthozálló versenyzőnek.

5.3.2. A feladat megadása előre berajzolt versenyzőtérképeken:

- a rendezőség valamennyi versenyző térképére előre berajzolja az utólagos térképjavításokat, a versenypályát; néhány javítás esetén ezt a versenyzők is elvégezhetik;
- kiemelt (elit) és A fokozatú bajnokságokon, a nemzetközi versenyek kiemelt (elit) fokozatú kategóriáiban, valamint az összes váltóversenyen a tájékoztató feladatot csak így szabad megadni.

5.3.3. A feladat megadása mintatérkép és utasítástérkép alapján (ez a módszer lehetőleg kerülendő):

- a versenyzők üres térképet kapnak, legkésőbb a rajtidejük előtt 40 perccel;
- a rendezőség mintatérképet függeszt ki, amelyen piros színnel bekarikázva a helyesbítendő elem

jelkulcsi jelével és színével feltünteti az összes utólagos térképjavítást. A kifüggesztés helye előzze meg a rajthelyet, lehetőleg legyen a versenyközpontban. Tilos a versenypályát a mintatérképre berajzolni;

- a versenyzők a javításokat a mintatérképről átrajzolják saját üres térképeikre. Amennyiben a mintatérkép nem a versenyközpontban van kifüggesztve, az átrajzoláshoz szükséges eszközöket a rendezőségnek kell biztosítania;
- a rendezőség biztosítsa megfelelő számú (a versenyzők létszámának 5⁰/₀-a) mintatérkép kifüggesztését;
- a rendezőség utasítástérképeket helyez el a rajt után, a rajtvonaltól számított 30 méteren belül. Az utasítástérkép tartalmazza a versenypálya rajzát, amit a versenyző maga rajzol át a térképre;
- az utasítástérkép egyezzek meg a versenyző térképével;
- a berajzoláshoz szükséges eszközökről (alátét, íróeszköz, esőtető) a rendezőség köteles gondoskodni;
- kategóriánként annyi utasítástérkép kihelyezése szükséges az indítási időköz figyelembevételével, hogy egy utasítástérképről egyidőben csak egy versenyzőnek kelljen rajzolnia.

5.3.4. Jelölések az előre berajzolt versenyzőtérképeken, illetve az utasítástérképeken.

- Utólagos térképjavítások, a térkép nyomásának megfelelő színnel berajzolva.
- A rajt helye, egyenlő oldalú háromszöggel jelölve. A háromszög oldalhossza 7 mm, egyik csúcsa az első ellenőrző pont felé mutat. A rajt helye a terepen a háromszög középpontjában van, amit külön ponttal vagy beszúrással nem kell jelölni.
- Az ellenőrző pontok helye, 5—6 mm átmérőjű körrel jelölve. A terepen a pont helye a kör középpontja, amit külön ponttal vagy beszúrással nem szabad jelölni. Az ellenőrző pontok mellett sor-

számozással fel kell tüntetni az érintési sorrendet és a köröket ebben a sorrendben össze kell kötni a rajttól a célig egyenes vonalakkal.

Térképen nem jelzett terepforma vagy tereptárgy esetében a jelkulcsnak megfelelő (például X) jelölés a pontmegnevezéssel összhangban alkalmazható.

- A cél helye két, azonos középpontú 5, illetve 7 mm átmérőjű kör közös középpontja, amelyet külön ponttal vagy beszúrással nem kell jelölni.
- Kötelezően követendő útvonalak helye, ahol a terepen szalagozás van a versenypályán belül. Ezeket az útvonalszakaszokat szaggatott vonallal kell jelölni. Ha a befutópont és a cél között is van követendő szalagozott útvonal, akkor ezen a pályaszakazon nem folyamatos összekötést, hanem az útvonal mentén alkalmazott szaggatott vonalazást kell alkalmazni.
- Tiltott területek, amelyekre bármilyen okból tilos belépni, 1 mm vastag kontúrvonallal lehatárolandók és ferdén bevonalkázandók. A tiltott útvonalakra x jelekből alkotott láncolat rajzolandó.
- Ha a versenyző a rajt előtt semmilyen formában nem kapta meg az ellenőrző pontok betűjelét (kódját), akkor ezeknek a térképen kell lenniük, az ellenőrző pontok sorszámával együtt;
- A fontos kereszteződésekét, például pallókat, közúti vagy vasúti felül- és aluljárókat kifelé hajló () () jellel kell a térképen ábrázolni.
- A versenypályával kapcsolatos valamennyi eddig felsorolt jelölést piros vagy lila színnel kell berajzolni.
- Valamennyi szám- és betűjelet, illetve szövegrészt nyugat-keleti irányban kell a térképre írni.
- Szerepelnie kell a térképen a kategória jelének.
- Ha a célban a versenyzőtérképet le kell adni, legyen egy olyan azonosító jelzés is a versenyző térképén, amely biztosítja, hogy a verseny befejezése után a saját térképét kaphassa vissza.

5.3.5. Tilos jelölések az előre berajzolt versenyzőtérképeken, illetve az utasítástérképeken:

- a versenyközpont, az előrajt, a versenyen kívüli szalagozott (követendő) útvonalak;
- az adott kategória versenypályáján nem szereplő más ellenőrző pontok.

5.4. A RAJTHELY

A rajthelyet minden esetben a szabadban kell felállítani.

5.4.1. Előrajt: a versenyterület kezdete. A versenyzőket itt szólítják a rajthoz indítási időközönként, legalább 1 perccel a tényleges indulási idejük előtt. Nemzetközi versenyen és országos bajnokságon az előrajtban legyen olyan nagy számlapú óra vagy más időjelző szerkezet, illetve olyan demonstrációs tábla, amelyek alapján a versenyzők rajtszámuk és indítási idejük ismeretében egyértelműen megállapíthatják rajtolásuk soronkövetkezőségét.

Az előrajt legnagyobb távolsága a rajttól 400 m, legkisebb távolsága pedig akár 2 m is lehet. Az előrajt és a rajt közötti szakasz kötelezően követendő útvonal, tehát vagy szalagozással kell ellátni, vagy — kisebb távolság esetén — kötélfolyosóval.

5.4.2. Rajt: a versenypálya kezdete, az időmérés és tájékozási feladat kezdetének helye, amit a térképen egyenlő oldalú háromszög jelöl. Bemérési pontossága: a térképen mért 1 mm-es távolság valóságos hossza a méretaránynak megfelelően. A rajtot minden esetben jól láthatóan kell megjelölni (rajtvonal, rajtfelirat). A rajt órája mindig az óra vonalában tartózkodó versenyző rajtidejét mutatja.

5.4.3. A versenyző térképének kiadása: a rajt előtt meghatározott perccel, és ennek az időnek megfelelő távolságra a rajtvonaltól.

5.4.4. A versenyzőtérkép kiadásának módja:

- a versenyzőnek a rendezőség tagja adja át a térképet;

- a versenyző „önkiszolgáló” módszerrel maga veszi el térképét. Minden versenyző csak egyetlen térképet vehet el a kategóriája számára előkészítve összerakott vagy felfüggesztett térképek közül. A rendezőség köteles gondoskodni arról, hogy a versenyző időveszteség nélkül, egyértelműen megtalálja a saját kategóriája térképét;
- váltóverseny tömegrajtjánál a sorban földre helyezett vagy sorban felfüggesztett, vagy megfelelően letakart térképek elé állíthatók a versenyzők. A térképet a mezőny egyszerre veszi magához, legfeljebb 2 perccel a rajt előtt.

5.4.5. A rajthely a váltóversenyen.

- Az első váltószakasz egyéni- vagy tömegrajtjára, illetve a váltásokra az előzőekben leírtak érvényesek a rajthely vonatkozásában.
- A közvetlen váltásoknak az előző váltószakasz célvonalával azonos rajtvonal (időrajt) utáni 30 m hosszúságú váltózónában kézráütéssel kell megtörténniük. Az egymást váltó, be- és kitfutó versenyzők ezen a szakaszon egymás mellett futhatnak, külön-külön kötélyfolyosóban.
A váltózóna utáni kifutószakaszt, amelynek hossza legalább 50 m, legfeljebb 400 m lehet, pirosfehér színű szalagozással kell ellátni. A térképet a váltás előtt 2—4 perccel kapja a versenyző, amikor váltótársát jelezték.

5.4.6. Az utasítástérképről való berajzolás esete:

- az utasítástérképeket kategóriánként csoportosítva, a rajt után kell kifüggeszteni. A rajttól való távolság legfeljebb 20 m lehet;
- a versenyzők saját, korábban megkapott üres térképekre, saját versenyidejükből rajzolják át a versenypályát.

5.5. AZ IDŐMÉRÉS ÉS AZ INDÍTÁS

5.5.1. A verseny időszámítása.

A rendezőség az első rajt időpontját 0 óra 0 percnél minősíti („null idő”), és minden további időadatot ehhez viszonyít. A relatív időszámítás előnye, hogy az első rajt időpontjának esetleges eltolódása esetén a null idő is áttehető, így a versenyzők egyéni indítási ideje változatlan maradhat.

5.5.2. Időmérés a rajtnál.

Az időt legfeljebb másodperc, vagy századperc pontossággal kell mérni a rajtvonalon. A rajt pillanatát az indítóbíró köteles rövid hangjellel (síp, gong, „rajt” szó stb.) jelezni.

5.5.3. Egyéni rajt. A versenyzők indítása azonos időközönként, egyenként történik egy kategórián belül. A legkisebb indítási időköz 1 perc. Egyéni, egyéni-csapat- és csapatversenyen az indítás csak egyéni rajttal történhet.

5.5.4. A váltóverseny rajtja. Az első futók rajtja egyéni vagy tömegrajttal történhet.

— Egyéni rajt esetén a különböző időpontokban történő indítás következtében előállott időkülönbségeket az első váltáskor kell kiegyenlíteni úgy, hogy az utolsó váltószakasz utáni célba futás sorrendje egyben a váltóverseny végeredményét is megadja. Az időkiegyenlítés úgy történjék, hogy a másodikként futóknak legalább 20 perc felkészülési idejük legyen az első váltószakaszon futó váltótársuk beérkezése után.

— Tömegrajt esetén az adott kategória első váltószakaszának futói azonos időpontban és azonos rajtvonalról indulnak.

5.5.5. A további váltószakaszok futóinak rajtja (váltás).

— Közvetlen váltás: az előző szakasz futójának célba érkezési időpontjában rajtol az öt követő szakasz futója, és a váltózónában a váltás tényét kézérin-téssel jelzik. Ilyenkor a cél és a rajtvonal azonos.

- Közvetett váltás: az előző szakasz futójának célba érkezési időpontja után rajtol az őt követő szakasz futója. Ilyenkor egyéni rajtolás van, melynek indítási időköze nem azonos, hanem az előző szakasz futóinak egymáshoz viszonyított időeredményeitől függ.
- A második, harmadik stb. váltószakaszok futói csak akkor indíthatók el, ha részükre a váltó összversenyidejéből az előírt győztesidő még rendelkezésükre áll. Minden szabályosan indított versenyző számára az egyéni versenytidőt biztosítani kell a váltó összversenyidejének lejárta után is.

5.5.6. Rajtlekésés.

- Ha a versenyző rajtidejéről saját hibájából lekésik, azonnal indítható, de csak eredeti rajtidejével.
- Ha a versenyző rajtidejét a versenybírószak hibájából kési le, új rajtidőt kell számára megállapítani.

5.5.7. Rajtolás és versenytidő a napszakok függvényében.

- A nappali verseny első rajtja napkeltekor történhet, az utolsó rajtoló versenytideje napnyugtakor járhat le;
- Az éjszakai verseny első rajtja legkorábban napnyugta után egy órával történhet, az utolsó rajtoló versenytideje napkelte előtt egy órával járhat le.

5.5.8. Felkészülési idő: a rajt előtt a versenyzők számára legalább 30 perc felkészülési időt kell biztosítani.

5.6. AZ ELLENŐRZŐ PONT

Az ellenőrző pont a versenypálya megjelölt terep-pontja. A versenyző számára a tájékozódási feladatot az ellenőrző pontok közötti átmenet megválasztása jelenti. Ellenőrző pont lehet a terepnek bármely, a térképen is azonosítható síkrajzi vagy domborzati eleme, vagy annak részlete. A pont helyét úgy kell megválasztani, hogy a már ott tartózkodó futó látása ne juttassa előnyhöz a ponthoz igyekvő futót.

- 5.6.1. Az ellenőrző pont bemérése:
- a közelben levő, összes, tájékozódásra alkalmas ponttól mérve a helyén kell lennie;
 - bemérési pontossága a térképen lemért 1 mm-es távolság, a méretaránynak megfelelően;
 - 100 méteres sugarú körzetében térképhiba nem lehet.
- 5.6.2. Az ellenőrző pont megjelölése a terepen:
- bójával és betű- vagy számjellel (31-től),
 - a bója 30 cm oldalhosszúságú és magasságú, 3 oldalú hasáb. Oldala átlósan osztott, színe piros-fehér;
 - a bóját a térképen megadott terepponton kell felfüggeszteni. A hely egyezzen meg a versenyző számára megadott pontmegnevezéssel;
 - a bója akkor legyen látható, amikor a futó a megnevezés szerinti tereppontot eléri;
 - a betű legyen rajta a bója mindhárom oldalán, a fehér mezőben. A jel fekete színű nyomtatott nagybetű vagy szám (magassága 6–10 cm, vonalvastagsága 6–10 mm), és azonos azzal, amit a versenyzőnek az adott ellenőrző pontra a rajt előtt vagy a versenyzőtérképen megadtak. Elhelyezésére a következő három módszer engedélyezett:
 - a bója mindhárom oldalfelületére (oldalról olvashatóan);
 - állványra a jelölőeszközök között (felülről olvasható);
 - a bója felső oldala felett egy merőlegesen felfüggesztett támla mindkét oldalára (oldalról olvasható);
 - éjszakai versenyen az előbbieken kívül legyen a bójába erősítve egy piros fényű fényforrás, amely a teljes versenydő alatt azonos erősségű, de nem erős fénnel világít.
- 5.6.3. Az ellenőrző pont érintését igazoló felszerelés lehet:
- bélyegző és bélyegzőpárna;
 - lyukasztó;

— színes zsírkréta. Ebben az esetben azonban az egymástól 200 m körzetben elhelyezett ellenőrző pontokon nem lehet azonos színű zsírkréta.

A pontérintés igazolását saját maga végzi el a versenyző.

Ha az ellenőrző ponton nincs pontőr, az előbbieken felsorolt igazoló felszerelések valamelyikén túlmenőleg „szórócédulákat” lehet a bója alatt elszórni. A szórócédula csak az esetleg megsérült vagy eltűnt bója helyét jelzi. Ilyenkor a tény megállapítása után a pont érintését az ellenőrző bírónak el kell fogadni. Az igazoló felszerelések jellege és elrendezése egy verseny összes ellenőrző pontján legyen azonos. Elegendő felszerelési tárgy álljon rendelkezésre a bója középvonalába elhelyezve. A verseny rendezősege biztosítsa, hogy a verseny teljes ideje alatt azonos feltételek között használhassák a futók a felszerelést.

5.6.4. Az ellenőrző pont őrzése.

— Ha a versenybírósnak lehetősége van rá, és úgy dönt, az ellenőrző pontok őrizhetők. Ha az ellenőrző pontokat nem őrzik, az ebből származó következmény a versenybírósnak terheli.

— A pont őrzése esetén a pontőr jegyezze fel a futók rajtszámát és átfutási időpontját az igazoló felszerelés használatának pillanatában.

— A pontőr nem zavarhatja és nem tarthatja fel a versenyzőt, nem adhat felvilágosítást a verseny állásáról és körülményeiről, köteles feltűnés nélkül a neki kijelölt helyen tartózkodni az őt odavezető pályakitűző utasításait követve, hogy a futókat a pont keresésében ne befolyásolja.

— A pontőr felszerelése (például kabátja stb.) sem színével, sem kiképzésével, sem elhelyezésével nem befolyásolhatja a futókat a pont keresésében. A felszerelés helyzete a verseny teljes ideje alatt legyen változatlan.

5.6.5. Különleges rendeltetésű ellenőrző pontok.

- Televízió-, rádió-, illetve sajtótudósítók vagy nézők számára biztosítani lehet egyes ellenőrző pontok megtekintését. Ilyenkor az összes ott tartózkodó személyre és felszerelésükre a pontőrökre vonatkozó előírások érvényesek.
- Fontosabb, hosszabb egyéni versenyeken egy ellenőrző ponton (a frissítőponton) a futók frissítő italt kaphatnak. 10 km-nél hosszabb pályákon frissítőpont felállítása kötelező. A frissítőpont személyzetére és azok felszerelésére is vonatkoznak a pontőröknél leírt előírások.
- A pálya egyes pontjai lehetnek rádiós-híradós kapcsolatban a céllal vagy egy sajtóközponttal. A rádiót kezelő személyre és felszerelésére is vonatkoznak a pontőrökre érvényes szabályok.

5.6.6. Befutópont és befutószakasz.

- A befutópont a verseny utolsó ellenőrző pontja.
- A befutószakasz a befutóponttól a célba vezető útvonal, amely legfeljebb 600 m hosszú lehet. A szakasz hosszát szalagozás esetén a kijelölt útvonalon kell mérni, ha nincs szalagozás, akkor a légvonaltáv érvényes. Csak akkor kell szalagozni a befutószakaszt vagy annak egy részét, ha a célba futás egyébként nem lenne egyértelmű. Szalagozás esetén a versenyzők számára az útvonal követése kötelező. A szalagozás színe mindig piros-fehér legyen.

5.6.7. Az ellenőrző pontok megnevezésének és betűjelének vagy számjelének megadása.

- Az ellenőrző pontokat meg kell nevezni. A pontmegnevezés a térkép kiegészítése, ezért szerepeljen benne a síkrajzi vagy domborzati elem, illetve te-représzlet neve, s az esetleges jellegzetesség, amelyet a térkép nem ábrázol.
- A bóján szereplő betűjeleket is előre meg kell adni a versenyzőknek. A betűjelek megadhatók a pontmegnevezésekkel együtt a tájékoztatóban, vagy

szerepelhetnek az előre berajzolt versenyzőtérképeken, illetve az utasítástérképeken az ellenőrző pont sorszámával együtt.

- A szöveges pontmegnevezéssel együtt jelkép (ún. szimbólum) is használható.

5.6.8. Az ellenőrző pont felhasználása.

- Egy ellenőrző pont egy versenyen egy kategóriában (váltószakaszon) csak egyszer szerepelhet.
- A két- vagy több napos versenyen ugyanaz az ellenőrző pont több ízben is felhasználható más-más kategóriában. Ilyenkor naponta más és más betűjelet kell használni.

5.6.9. Ellenőrző pontok a versenyterepeken.

- A versenyterepen levő ellenőrző pontok egymástól mért távolsága nincs szabályozva, de azonos jellegűek nem lehetnek 200 méternél közelebb egymáshoz.
- A térkép széléhez 8 mm-nél közelebb csak akkor lehet ellenőrző pontot kitűzni, ha közte és a térkép széle között feltűnő síkrajzi vagy domborzati vonal (záróvonal) van.

5.7. A CÉL

A célt minden esetben a szabadban kell elhelyezni.

5.7.1. A cél a tájékozódási feladat befejezésének helye, a pálya végpontja. A versenyző térképén közös közép-pontú kettős kör jelöli. A cél bemérésére az ellenőrző pontok bemérésénél leírtak érvényesek.

5.7.2. A cél a terepen.

- A cél pontos helyét a terepen maradandóan és jól láthatóan célvonallal kell jelölni a talajon, és célfelirattal (transzparens) kell ellátni, amelynek alsó éle legalább 2,5 méterre legyen a talajtól mérve. A célvonal és a célfelirat egy függőleges síkban helyezkedjék el (célsík).
- Éjszakai verseny célfeliratát meg kell világítani. A fényforrás erőssége a verseny teljes ideje alatt legyen állandó.

- A befutószakasz végét a cél előtt úgy kell kiképezni, hogy a futók a nézőközönségtől el legyenek választva (befutófolyosó). Az elválasztást kötélkor-donnal vagy szalagozással kell megoldani. A be-futófolyosó egészen a célvonalig olyan széles le-gyen, hogy a futók előzni tudják egymást.
A cél szélessége egyéni versenynél 1–3 méter, vál-tónál 5 méter.
- 5.7.3. A célba érkezés.
 - Célba érkezett az a versenyző, aki a cél síkját futva vagy gyalogolva felsőtestével elérte.
 - Az időt a cél síkjában kell mérni, csak másodperc vagy századperc pontossággal.
 - Csapatversenynél az utolsóként beérkező csapattag idejét kell mérni.
- 5.7.4. A célvonal mögötti terület.
 - A célvonal után a befutófolyosó folytatásaként egy folyamatosan szűkülő, 20–30 méter hosszú folyo-són futnak ki a versenyzők. E folyosó végéig tart a versenyterület.
 - A versenyterület végén a futók kötelesek leadni versenyzőkartonjukat. Ha a pontok érintésének iga-zolása a versenyzőtérképen történt, illetve ha a ver-senybírótság ezt korábban előírta, a versenyzőtér-képet is itt kell leadni.
 - Ha a versenyző kilépett a versenyterületről, a ver-seny befejeztéig oda nem térhet vissza.
 - A célvonalról indítani tilos, kivéve a váltóver-seny váltását.
 - A cél mögötti területen fel kell készülni a ver-senyzők egészségügyi ellátására.
- 5.7.5. A versenyzőtérkép leadása a célban.
A versenybírótság köteles előírni a térképleadást ak-kor:
 - ha a pontérintést eleve a versenyzőtérképen iga-zolták;
 - ha a térképet első ízben használták fel, akkor a következő esetekben:

- a rajtolás és a célba érkezés időben átfedi egymást, és a rajt és a cél közelsége miatt a már befutott versenyző információt adhat a még rajthoz nem állt versenyzőknek;
- váltóversenyen, ha egy korábbi váltószakaszt lefutott versenyző térképe alapján informálhat egy későbbi szakaszon induló versenyzőt.

A térkép beszédése esetén a versenybíróság köteles:

- ezt a tényt a versenyzőkkel a tájékoztatóban közölni;
- arról gondoskodni, hogy a versenyzők saját térképeiket az utolsó rajtolás után, illetve az eredményértéssel az egyesületekben visszakapják. A térkép beszédésének előírása esetén a versenyző köteles térképét leadni, ellenkező esetben a versenyből kizárható, illetve eredménye törölhető és ellene eljárás indítható.

5.8. KÖTELEZŐEN KÖVETENDŐ (SZALAGOZOTT) ÚTVONALAK

5.8.1. A versenypályán piros(narancs)-fehér — tehát követendő — színű szalagozás legyen:

- az előrajt és a rajt között;
- a pályán bárhol, ahol a körülmények miatt a versenybíróság szükségesnek tartja. Ilyenkor a szalagozás elejét ellenőrzőpontnak kell kiképezni. A versenyzőtérképen, illetve az utasítástérképen szaggatott piros vonallal kell bejelölni;
- a befutószakaszon, ha a célba futás nem egyértelmű. A térképen ugyancsak szaggatott piros vonallal kell jelölni;
- a veszélyes helyeket két színnel, piros(narancs) és sárga szalagozással kell jelölni.

5.8.2. Versenyen (pályán) kívüli szalagozások lehetnek:

- a versenyzőközpont és az előrajt között;
- a cél és a versenyközpont között.

A versenyen kívüli gyalogmenetek összesített távolsága az F 15—16, F 17—18, F 19—20, F 21—, F 35—, F

43—, N 15—16, N 17—18, N 19— és N 35— korcsoportokban elérheti az 5 km-t. Ebben az esetben a cél és a versenyközpont közötti gyalogmenet távolsága legfeljebb az össztávolság fele lehet, de az 1 km-t bármikor elérheti. A többi korcsoportokban a rajthely és a versenyközpont közötti gyalogmenet távolsága legfeljebb 1,5 km, a cél és a versenyközpont közötti gyalogmenet távolsága legfeljebb 1 km lehet. A versenyen kívüli szalagozások színe nem lehet piros-fehér, de legyen kétszínű, a tereptől elütő színekkel.

5.8.3. A szalagozások karbantartása.

A versenybíróóság köteles arról gondoskodni, hogy a verseny egész tartama alatt jól követhetők legyenek a szalagozott útvonalak.

6. A versenyfeladat teljesítése

6.1. MAGATARTÁS VERSENY KÖZBEN

- 6.1.1.** A futó versenyfeladata teljesítéséhez idegen segítséget nem vehet igénybe. Tilos — akár a kordonon kívül is — a célba futó versenyző előtt vagy mellett futni.
- 6.1.2.** A futó köteles csendben, feltűnés nélkül versenyezni.
- 6.1.3.** Csapatversenyen a csapat tagjai tartósan nem válhatnak el egymástól. Tartós elválásnak minősül, ha megosztják egymás között az ellenőrző pontok érintését.
- 6.1.4.** Megsérült vagy eltévedt futó igénybe vehet segítséget, de ezzel a versenyt feladta.
- 6.1.5.** A sérült versenyzőnek való segítségnyújtás kötelező, amennyiben a sérült a segítséget igényli. A segítség elmulasztása súlyos sportszerűtlenségnek minősül.
- 6.1.6.** Eltévedt futó személyesen vagy telefonon köteles a lehető legrövidebb időn belül jelentkezni a versenybíróóság által a Tájékoztatóban megjelölt helyen. A jelentkezés elmulasztása esetén a versenyző eltűntnek számít, és eltűnésének megállapítása után a verseny-

bíróság és a versenyző egyesülete 12 órán át kötelesek a terepen őt keresni. A versenybíróság köteles az eltűnést bejelenteni a rendészeti és erdészeti szerveknek. Ha a versenyző elmulasztja a jelentkezést, a területileg illetékes szakszövetség vizsgálatot indít, és a versenyzőt kötelezheti a keresés által okozott anyagi károk költségeinek megtérítésére.

6.1.7. Az a futó, aki a versenyt feladja, köteles a legrövidebb útvonalon a célhoz eljutni és ott bejelenteni, hogy a versenyt feladta, továbbá leadni versenyzőkartonját, illetve versenyzőtérképét. Tilos a többi futónak információt adnia, vagy a versenyzésben segítséget nyújtania.

6.2. AZ ELLENŐRZŐ PONTOK ÉRINTÉSE

6.2.1. A futóknak az ellenőrző pontokat a versenybíróság által megszabott sorrendben kell érinteniük és azt versenyzőkartonjukon kell igazolniuk, a pontérintést igazoló felszerelést saját kezűleg használva.

6.2.2. Ha a futó nem tartja meg a kötelező érintési sorrendet, akkor a versenyből ki kell zárni.

6.2.3. Amennyiben a pontérintést igazoló jelzések nem egyértelműek, az igazolás elfogadásáról az ellenőrző bírónak kell döntenie.

6.2.4. A versenyző köteles jelenteni a célban, ha nem érintett minden pontot, vagy nem az előírt sorrendben érintette a pontokat.

6.3. NEM ÉRTÉKELHETŐ VERSENYZŐ ÉS CSAPAT

6.3.1. Nem teljesítette a versenyfeladatot, tehát nem értékelhető az a futó, aki:

— a versenyidőt túllépte;

— a versenyt feladta;

— a célt nem érintette;

— ellenőrző pontot nem érintett;

— ellenőrző pontot hagyott ki.

- 6.3.2. Hiányos váltó vagy csapat nem értékelhető. Hiányos a csapat (váltó), ha meg nem jelent, kizárt vagy nem értékelhető tagja van. A váltóversenyen egyéni versenyidejét túllépő versenyző a váltócsapat szempontjából értékelhetőnek számít.

7. Az eredmény megállapítása

7.1. EGYÉNI VERSENY

- 7.1.1. A futó eredményét a rajttól a célig felhasznált idő adja meg, és az időeredményt másodperc vagy századperc pontossággal kell megadni.

- 7.1.2. Egyéni teljesítményszázalék.

A versenypályát maradéktalanul teljesítő (minden ellenőrző pontot érintő), értékelhető versenyző teljesítményét a győzteshez viszonyítva adja meg úgy, hogy a győztes időeredménye 100⁰/₀-nak számít. Az ellenőrző pontot kihagyó vagy nem értékelhető versenyzők nem rendelkeznek teljesítményszázalékkal. Nem nemzetközi jellegű hazai versenyeken engedéllyel rajt-hoz álló külföldi versenyző eredménye a hazai mezőny tagjainak teljesítményszázalékát nem befolyásolhatja, ezért 100⁰/₀-nak a legjobb magyar versenyző időeredményét kell tekinteni.

7.2. VÁLTÓVERSENY

A váltócsapat eredményét a váltószakaszon elért időeredmények adják. Egyenlőnek mért időeredmények esetén a célbírók által megállapított befutási sorrend adja a végeredményt.

7.3. CSAPATVERSENY, TÖBBFORDULÓS VERSENY

Két- vagy többfordulós egyéni-, egy- vagy többfordulós egyéni-csapat- és csapatversenyen a csapat tagjainak időeredményét (fordulónként) összegezni kell.

A egyéni-csapatverseny tagjait a 2.5.2. pont szerint fordulónként kell megállapítani.

7.4. HOLTVERSENY ELDÖNTÉSE

7.4.1. Egyfordulós egyéni- és váltóversenyen a holtversenyt eldönteni nem lehet, a versenyzők azonos (magasabb) helyezést érnek el. A következő helyezés üresen marad.

7.4.2. Egyfordulós egyéni-csapatverseny csapatértékelésénél, valamint többfordulós versenyen a holtversenyt az elért helyezési pontok alapján kell eldönteni. (Jobb helyezést jelent a kevesebb helyezési pont.) A helyezési pontokat csapatonként és fordulónként kell összegezni.

7.5. AZ EREDMÉNY KIHIRDETÉSE

7.5.1. Az eredményhirdetést lehetőleg a verseny színhelyén, ünnepélyes keretek között kell megtartani.

7.5.2. Csak az ellenőrző bíró által jóváhagyott eredményt szabad kihirdetni. Ha függő kérdések vannak, a versenybírószak kihirdetheti az ideiglenes eredményt, de a díjakat nem oszthatja ki.

7.5.3. A végleges eredményt a versenyen résztvett valamennyi szakosztálynak és a területileg illetékes szakszövetségeknek írásban meg kell küldeni.

7.6. A VERSENYJELENTÉS

— A hiánytalan versenyjelentésnek az illetékes megyei (budapesti) szakszövetséghez legkésőbb a versenyt követő 15. napon be kell érkeznie.

— Az MTFSZ-hez a versenyjelentésnek legkésőbb a versenyt követő 20. napon be kell érkeznie.

— A határidő túllépése esetén az illetékes szakszövetség köteles a versenybírószak elnöke ellen vizsgálatot indítani.

8. Óvás, fellebbezés, eredménytörlés

8.1. A Z Ó V Á S

8.1.1. Az óvás tárgya lehet:

- a kiírás, az értesítő vagy a tájékoztató bármely pontja, ha a versenyszabályzattal ellentétes;
- a versenyszabályzat megsértése a verseny résztvevői részéről;
- a pályának vagy bármely részletének, illetve jellemzőjének szabálytalansága;
- a helytelenül megállapított versenyeredmény.

8.1.2. Óvást nyújthat be a csapatvezető, az edző és a versenyző.

8.1.3. Az óvás módja.

- A kiírás és az értesítő szabálytalanságai miatt a kézhezvétel utáni nap 24. órájáig feladott ajánlott levélben lehet óvni a verseny ellenőrző bírójánál vagy a rendező szervnél.
- A rajt időpontjáig a verseny színhelyén megállapítható szabálytalanságokat észlelésük időpontjában azonnal óvni kell.
- Az időrajt és a cél között megállapítható szabálytalanságokat a célban lehet óvni. A versenyző célba érkezése után 60 percen belül lehet az óvást benyújtani az egyesület nevében az óvá személy aláírásával, a kifogásolt téma megjelölésével és indoklásával.
- A verseny helyszínén az óvást a versenybírótság bármely tagjának vagy az ellenőrző bírónak kell átadni. Az átvevő személy elismervényt köteles adni és az óvára rávezeti a benyújtási időpontot percponossággal.
- A versenybírósnak és az ellenőrző bírónak nem szabad az óvni szándékozó személyt gátolnia vagy félrevezetnie, sőt szükség esetén papírt és íróeszközt is biztosítani kell számára.

- A célba érkezés után megállapítható szabálytalanságokat a verseny színhelyén a versenybírósnál, illetve az eredményhirdetés után legfeljebb 24 órával a területileg illetékes szakszövetségnél lehet óvni.
- Az eredményértékesítő szabálytalanságait és a hibás eredményt a kézhezvétele utáni nap 24. órájáig feladott ajánlott levélben lehet óvni a területileg illetékes szakszövetségnél.
- Azonos szöveggel benyújtott óvás minden aláíró részéről külön óvásnak minősül, a külön óvási díj befizetésének kötelezettségével.
- Az óvási díjat legkésőbb az óvás benyújtása utáni nap 24. órájáig be kell fizetni. Kivételt képez a verseny napján és helyszínén beadott, kivizsgált és elfogadott óvás, amelynek díját utólag már nem kell befizetni.

8.1.4. Az óvás elbírálása.

- Az ellenőrző bíró a szabályosan bejelentett óvásokat személyesen köteles elbírálni, döntést hozni és 48 órán belül írásban válaszolni.
- A szabálytalanul bejelentett óvásokat az ellenőrző bíró nem köteles kivizsgálni, de jogában áll a bejelentés nyomán szabályos óvás nélkül is eljárni.
- Ha a szabálysértés részben vagy egészben fennáll, akkor az óvást részben vagy egészben el kell fogadni. Ellenkező esetben el kell utasítani.
- Ha a megállapított szabálysértés az ellenőrző bíró megítélése szerint a verseny eredményét döntően befolyásolja, akkor megsemmisíti (érvényteleníti) az érintett versenypálya (pályák) eredményeit.
- Ha a megállapított szabálysértés a versenyt nem döntően befolyásolta, mert csak jelentéktelen (formai, adminisztrációs stb.) szabálysértés, akkor az óvás elfogadása mellett a verseny eredményét nem érvényteleníti.
- Kupaversenyen nem tekinthető az eredményt döntő módon befolyásolónak az a szabálytalanság, amely

a versenyzők 5⁰/₀-ának eredményét érinti. A verseny eredménye ilyenkor érvényes, az érintett versenyzők (csapatok, váltók) eredményét törölni kell és részükre a teljes részvételi költséget vissza kell téríteni, az útiköltséget is beleértve.

- Az óvásokkal kapcsolatban az ellenőrző bíró a helyszínen dönt és döntését a versenyjelentés megfelelő rovatában rögzíti. Az óvás tényét és elbírálását az eredményhirdetéskor közölni kell (kivételt képez az olyan sportszerűtlen magatartással kapcsolatos döntés, amelynek további kivizsgálása szükséges).
- Ha a verseny eredményét döntően befolyásoló szabálytalan ellenőrző pont több pályában szerepelt, az összes érintett pályán elért eredményt törölni kell.

8.2. A FELLEBBEZÉS

- Az ellenőrző bíró döntése ellen a verseny rendező szerve szerint területileg illetékes szakszövetséghez lehet fellebbezni, az óvásra adott válasz kézhezvételét követő nap 24. órájáig feladott ajánlott levélben, a fellebbezési díj egyidejű befizetésével. A szakszövetség a fellebbezés tárgyában 21 napon belül köteles dönteni és döntését kihirdetni.
- A területileg illetékes szakszövetség döntése ellen a döntés kézhezvétele utáni nap 24. órájáig feladott ajánlott levélben szabálysértési panaszt lehet tenni az MTF SZ Versenybizottságnál.
- Az MTF SZ Versenybizottságának döntése ellen az OTSH Fegyelmi Bizottságához lehet szabálysértési panasszal fordulni.

8.3. AZ ÓVÁSI ÉS FELLEBBEZÉSI KÖLTSEGEK

- Az óvás díja (megóvott témánként) 100,— Ft.
- A fellebbezés díja (valamennyi témára együttesen) 300,— Ft.
- Az óvás díját a verseny titkárának kell befizetni.
- Az óvási és fellebbezési díjakat az óvás, illetve fellebbezés elfogadása esetén vissza kell fizetni.

- A fellebbezés kivizsgálása során felmerült költségek az elmarasztalt felet terhelik. A költséget a fellebbezés tárgyában hozott határozatban kell rögzíteni.
- A szabálysértési panaszok benyújtásakor nem kell a díjat befizetni, csupán a kivizsgálási költségeket kell az elmarasztalt félnek megtérítenie.

8.4. EREDMÉNYHIRDETÉS EREDMÉNYTÖRLÉS ESETÉN

- A váltóverseny eredményét nem lehet kihirdetni, ha valamelyik váltószakasz eredményét törölni kellett.
- Többfordulós összetett versenyen az eredményt az érvényes fordulók alapján kell megállapítani.

8.5. VIZSGÁLAT AZ EREDMÉNYTÖRLÉS UTÁN

A versenyeredmény megsemmisítése esetén a területileg illetékes szakszövetség köteles 21 napon belül kivizsgálni, hogy ki követett el szabálysértést. A szakszövetség a vizsgálat eredményeként kétféle határozatot hozhat:

- megállapítja a pályakitűzők (rendező, versenyzők), vétlenségét, mert a hibát okozó személy vagy körülmény a verseny résztvevőitől független;
- megállapítja, hogy szabálysértés történt, és a felelős személyeket felelősségre vonja.

8.6. ÚJRARENDEZÉS

Bajnokság esetén a megsemmisített versenyt (fordulót, kategóriát) újra kell rendezni. Az újrarendezés költségei az elmarasztalt felet, kívülálló ok esetén a rendező szervezet terhelik.

9. A verseny előkészítése

9.1. A VERSENY ELŐZETES SZERVEZÉSE

9.1.1. A versenynaptárban még nem szerepelt kupaversenyek rendezési szándékát legkésőbb az előző naptári év június 1-ig kell jelenteni a területi szakszövetségnek és az MTFSZ-nek. Egyidejűleg az alapítólevelet is meg kell küldeni az MTFSZ-nek jóváhagyás végett. Az alapítólevélben közölni kell a rendezendő verseny formáját, típusát és kategóriáit, valamint a költségviselő szervet. Az MTFSZ a verseny engedélyezésével egyidejűleg felveszi azt a versenynaptár tervezetébe.

A versenynaptárban már szereplő kupaversenyekkel kapcsolatban akkor kell bejelentést tenni a szakszövetségeknek, ha a következő évben azt nem kívánják megrendezni. Ellenkező esetben automatikusan besorolást nyer a verseny a naptártervezetbe. A versenynaptár betartása kötelező!

A nemzetközi részvételű verseny rendezését minden évben újra kell kérni az MTFSZ-től.

A megyei szakszövetségnek (amelynek területén fekszik a verseny terepe vagy a terület nagyobbik része) a tervezett terepet is be kell jelenteni a versenyt megelőzően 6 hónappal, hogy a versenyterepék koordinálása megoldható legyen.

Meghívásos versenyt a verseny napja előtt legalább 6 héttel kell bejelenteni a területi szakszövetségnek. A versenyterepnek a tervezett időpontban való használatát egyeztetni kell a helyileg illetékes erdészeti és vadászati szervekkel.

9.1.2. Lebonyolítási tervet kell készíteni az előkészítés során a verseny napján elvégzendő feladatok időrendi felsorolásával és a felelős rendező megnevezésével.

9.1.3. Az előkészítés során ki kell nevezni és megbízólevéllel kell ellátni a versenybírószám tagjait.

9.1.4. A versenyen kötelező nyomtatványokat az MTFSZ szabja meg.

9.2. A VERSENYTEREP ÉS A VERSENYPÁLYA

- 9.2.1. A versenyterep térképe az MTF SZ által kiadott hivatalos színes térkép legyen. A kész színes térképek igénylése és beszerzése az MTF SZ titkárságán keresztül történik. Új színes térkép készítése esetén a helyesbítéshez szükséges alaptérképet szintén az MTF SZ titkársága adja ki. A helyesbítés az MTF SZ Térkép-bizottsága által lefektetett elvek és előírások szerint történjék.
- 9.2.2. A versenypályák kialakításánál az 5. pontot és a Nemzetközi Pályakitűzési Normákat kell figyelembe venni.
- 9.2.3. A pálya gyakorlati kitűzése során az ellenőrző pontokat a beméréskor maradandóan kell megjelölni. A jelölések egyezményesek, egységesek legyenek, hogy a terep egyes területein dolgozó pályakitűzők és ellenőrző bírók egymás munkáját tudják segíteni. A befutópont kitűzésénél azt kell figyelembe venni, hogy a ráfutás még tájékozási feladatot jelentsen, de a célba való befutás egyértelmű legyen.

9.3. A VERSENYZŐKKEL KAPCSOLATOS TENNIVALÓK

- 9.3.1. A versenyeket az előzően jóváhagyott kiírás szerint kell megrendezni. A minősítő versenyek kiírását legkésőbb a verseny előtt 3 hónappal meg kell küldeni az MTF SZ-nek. A nemzetközi versenyek kiírását minden esetben az MTF SZ hagyja jóvá.

A versenykiírásnak tartalmaznia kell:

- a verseny pontos megnevezését;
- a verseny idejét és helyét;
- a rendező szerv nevét és címét, valamint a versenybírószám névsorát;
- a verseny meghatározását: fajta, rendszer, forduló, forma, típus, kategóriák; bajnokság esetén az indulásra jogosultak felsorolását;
- a verseny díjazását;

- a részvételi (nevezési) díjat (bontva) és a befizetési címet (csekkszám/száma stb.);
- a nevezési címet és határidőt, a sorsolás helyét és időpontját, valamint azt, hogy nevezési lap kiállítását és beküldését kívánja-e a versenybíró;
- az egyéb tudnivalókat (tartalékok, edzők, csapatvezetők, kísérők szállása, különleges felszerelés stb.);
- a verseny színhelyére utazás várható költségeit.

9.3.2. A nevezést és a részvételi díjat a kiírásban megadott szempontok szerint kell a rendező szervnek határidőre megküldeni. A versenybíró elnöke köteles elfogadni a határidőn belül beérkező szabályos nevezéseket. A határidőn túl érkező nevezések elfogadásáról a versenybíró elnöke dönt.

9.3.3. Egy fő csak egy kategóriába sorsolható.

A sorsolás helyét és idejét a kiírás szabja meg.

Sorsolás egyéni versenyen: egyesületi hovatartozástól függetlenül, személyenként történik.

Sorsolás egyéni-csapatversenyen: egyesületi hovatartozástól függetlenül, személyenként történik oly módon, hogy egy egyesület két versenyzője között legalább két más egyesületbeli versenyző legyen. Ettől csak abban az esetben szabad eltérni, ha a nevező létszám kicsi, és egy egyesület sok versenyzőt nevezett.

Sorsolás csapatbajnokságon: ebben a versenytípusban a versenykiírásban közölt csapatlétszámnál eggyel több versenyző indítható. A teljes mezőny annyi csoportra bontandó, ahány versenyzőt egy egyesület elindíthat. Minden csoportban rajthoz fog állni minden egyes egyesület részéről egy versenyző. Az egyes csoportokon belül az egyesületek sorrendjét a versenybíró csoportonként külön-külön besorolja. Azt, hogy az egyes csoportokban az egyesület részéről melyik benevezett versenyző áll rajthoz, a csapatvezető dönti el a rajt pillanatáig.

Sorsolás csapatversenyen: csapatonként történik oly módon, hogy egy egyesület két csapata között legalább két, más egyesületbeli csapat legyen.

Sorsolás váltóversenyen: egyéni rajt esetén úgy kell sorsolni, mint az egyéni-csapatversenyen.

Szakaszkombinációs váltóversenyen a versenybíróóság azt sorsolja ki, hogy melyik váltó mely kombinációban teljesítse a váltószakaszok sorrendjét. A sorsolás eredményét titokban kell tartani. Egyéb tömegrajtos váltóversenyen sorsolás nincs, a versenybíróóság csak az esetlegesen alkalmazott rajtszámok elosztását állapítja meg. Az összes név szerinti nevezés leadásáig a versenybíróóság köteles a sorsoláson kialakult név szerinti rajtsorrendet titokban tartani. Lehetővé kell tenni, hogy a sorsoláson minden egyesület képviselője jelen lehessen.

9.3.4. A versenyre benevezettek számára az értesítőt a verseny napja előtt legkésőbb nyolc nappal kell postára adni. Az értesítő tartalmazza:

- a találkozás idejét és helyét (esetleg az utazási lehetőségeket);
- sorsoláson kapott rajtszámokat;
- az eredményhirdetés és a díjkiosztás idejét és helyét;
- a tartalékversenyző beállítására vonatkozó tudnivalókat;
- az esetleges egyéb tudnivalókat, amelyek a versenyről előre közölhetők (étkezési lehetőség, ajánlott felszerelés, a hazaérkezés várható ideje stb.);
- a versenypálya légvonal távját 0,1 km pontossággal;
- a térképpel kapcsolatos tudnivalókat (méretarányok, méret cm × cm-ben, fekete-fehér vagy színes, helyesbítés kelte stb.);
- az esetleges frissítőpont alkalmazását, a személyi frissítő leadásának helyét és idejét.

9.3.5. A tájékoztatót a versenyen jelentkezéskor kell írásban kiadni, de lehet az értesítővel összevonva a ver-

seny előtt is kiküldeni a benevezetteknek. A tájékoztatót lehet sokszorosítva kiadni vagy a verseny színhelyén kifüggeszteni.

A tájékoztató tartalmazza:

- a versenyen kívüli gyalogmenetek távját;
- az indítási időközt, az első rajt idejét, a versenyidőt, relatív időszámítás esetén a „null idő” időpontját;
- az ellenőrző pontok számát és megnevezését, a betűjeleket, a pontérintés igazolásának módját;
- azt, hogy a pontérintés igazolása a versenyzőkartonnon vagy a versenyzőtérképen történik-e;
- a verseny pontos légvonal távját és szintjét;
- az eredményhirdetés időpontját és helyét;
- azt, hogy a célban le kell-e adni a versenytérképet;
- a szállással, a tisztálkodással és az étkezéssel kapcsolatos tudnivalókat;
- a helyi utazással és a hazautazással kapcsolatos tudnivalókat;
- az eltévedt versenyzők jelentkezési helyét (telefonszámot);
- egyéb tudnivalókat (az esetleges szórakozási, kulturális lehetőségeket).

9.4. A VERSENYKÖZPONT, A RAJT ÉS A CÉL

9.4.1. A rajtok és a célok kijelölésével egyidejűleg a rendezőség megtervezi a versenyközpontot. Verseny előtt és célba futás után a férfi és női versenyzők számára külön-külön fedett, szükség esetén fűthető helyiséget ajánlatos biztosítani öltözködés, mosakodás, illetve tartózkodás céljára.

9.4.2. Amennyiben a verseny előtti és utáni öltözködési és tartózkodási hely nem azonos (két központos verseny), a verseny rendezősége gondoskodik a versenyzők csomagjainak és tartalék ruházatának átszállításáról.

9.4.3. A versenyközpont és a rajt, illetve a cél és a versenyközpont közötti távolságot a versenyzők megtehetik

gyalog vagy szállítóeszköz segítségével. Ha a rajt, illetve a cél a versenyközponttól az 5.8.2. pontban megadottaktól nagyobb távolságra van, a rendezőség köteles a versenyzők szállításáról gondoskodni. A gyalog megteendő útvonalat szalagozással vagy térkép-vázlat segítségével lehet megadni.

9.4.4. Ha a versenyzőknek a rajtnál, illetve a célban várakozniuk kell, fedett helyiséget (legalább sátrat) ajánlatos biztosítani számukra.

9.4.5. Ha verseny napján az odautazás nem lehetséges, illetve éjszakai vagy több napos a verseny, a rendezőség köteles szálláslehetőségről gondoskodni az ezt igénylő versenyzők számára. A férfi és női versenyzőknek külön-külön fedett, szükség esetén fűthető helyiséget kell biztosítani. Június 1. és szeptember 1. között a versenyzők sátorban is elhelyezhetők.

10. A verseny lebonyolítása

10.1. TENNIVALÓK A PÁLYÁN

10.1.1. A versenypálya ellenőrző pontjait a pályakitűzőnek kell felszerelnie a verseny előtt (felvezetés). A verseny csak akkor indítható, ha az indítóbíró a pályák felvezetésének befejezéséről hitelt érdemlően meggyőződött.

Ha az ellenőrző pontért felelős pályakitűző nem maga vezet fel, csak olyan személyre bízhatja a felvezetést, aki az ellenőrző pont helyét ismeri. Ebben az esetben is a pályakitűző felelős a felvezetésért.

10.1.2. A pálya ellenőrző pontjainak felszerelését lebontani csak az utolsó rajtoló futó versenyidejének lejártakor szabad, illetve ha valamennyi futó célba ért. Az egyes ellenőrző pontok akkor is lebonthatók, ha a pontórkartonokból megállapítható, hogy minden versenyző áthaladt. A bontó személy köteles eltüntetni a szórócedulákat és az ún. stekket is.

10.2. A VERSENY SZERVEZÉSE

- 10.2.1. A verseny egyéb rendezőivel ismertetni kell a feladatokat, és rendelkezésükre kell bocsátani a feladat elvégzéséhez szükséges felszerelést.
- 10.2.2. A versenybírószám, a rendezőség, az ellenőrző bíró órát, valamint a rajt- és célstoppereket a verseny előtt egyeztetni kell.
- 10.2.3. A szalagozásokat a verseny egész tartama alatt ellenőrizni kell, és ahol szükséges ott pótolni kell.
- 10.2.4. Frissítópont alkalmazása esetén a rendezőség köteles a futó esetleges személyi frissítőjét a frissítópontra kiszállítani.
- 10.2.5. A verseny színhelyére érkező versenyzőket az értesítőben megadott helyen és időben fogadni kell.
- 10.2.6. Az eredményhirdetéshez a rendezőség biztosítsa az ünnepélyes keretet. Állítson fel dobogót az első három helyezett bemutatására. Az eredményhirdetéshez sorakoztassa fel a verseny résztvevőit úgy, hogy a díjak átadását mindenki láthassa.

11. A versenyjelentés és az elszámolás elkészítése

11.1. A VERSENYJELENTÉS BEKÜLDÉSE

- 11.1.1. Minden olyan tájékoztató futóversenyről, amely valamelyik szakszövetség jóváhagyott évi versenynaptárában szerepel, versenyjelentést kell beküldeni:
 - az illetékes megyei (budapesti) szakszövetségnek;
 - az MTF SZ-nek.

A két versenyjelentést együttesen kell eljuttatni a területileg illetékes szövetséghez, amely az MTF SZ példányát láttaozás után továbbküldi. A versenyjelentés megküldése a verseny minősítő jellegének előfeltétele.

- 11.1.2. A beküldendő versenyjelentéseknek tartalmazniuk kell:

- a versenyjelentést (formanyomtatvány) 1 példányban, értelemszerűen kitöltve. Benne eredményssorrendben az egyéni és csapateredmények időadatait, a váltóverseny eredményeit szakaszonként és összesítve. Az egyéni eredményeknél a versenyzők nevével egy sorban a sportegyesületet és az igazolási számot;
- a versenyen megrendezett összes kategória pályáját tartalmazó térképet (kategóriánként külön-külön vagy ún. vezértérképet), valamint az összes ellenőrző pont megnevezését;
- a sokszorosított eredményértécsítőt két példányban. Az értesítő helyezési sorrendben tüntesse fel a versenyzőket, sportkörüket és időeredményüket. A csapateredményt (a csapattagok megnevezésével) részletesen közölni kell. Az értesítőben legyen benne valamennyi kategória (váltószakasz, csapattag) pályájának légvonalban számított távja, valamint a pálya ellenőrző pontjainak száma. A sokszorosított eredményértécsítő mentesít az alól, hogy az időeredményeket a versenyjelentés formanyomtatványában is közölni kelljen.

11.1.3. A sokszorosított eredményértécsítőt meg kell küldeni:

- a versenyben részt vett valamennyi egyesületnek;
- valamennyi olyan megyei (budapesti) szakszövettségnek, melynek a területéről az adott versenyen valaki jogosan rajthoz állt (2 példányban).

Az eredményértécsítőnek a felsoroltak számára való megküldése a minősítési szabályzat értelmében a verseny minősítő jellegének egyik feltétele.

11.2. A Z ELSZÁMOLÁS ELKÉSZÍTÉSE

A versenybíróóság köteles gazdasági elszámolást készíteni megbízója számára, írásban. Az elszámolás tételesen, részletezve tartalmazza a rendezési és a részvételi bevételek és kiadások megoszlását. Az elszámolás elkészítéséért a verseny titkára és elnöke felelős.

Az elszámolást a résztvevők reklamációjára vagy kérésére, illetve az MFTSZ felszólítására a verseny rendezőségének kötelessége rendelkezésre bocsájtani.

12. Vegyes rendelkezések

12.1. EGYÉB TUDNIVALÓK

Az OTSH mindenkori rendelkezései érvényesek a lebonyolítás pénzügyi és egyéb feltételeire. A versenyeken kötelezően kérhető részvételi díj: takarításra, vízhasználatra, fűtésre, frissítőre, térképre, helyi szállításra. A helyi szállítások mellőzésére kell törekedni, illetve ennek költségeit minimálisra kell szorítani. Az étkezésre csak a lehetőséget kell biztosítani, ezt a versenyzők igényük szerint használják ki és közvetlenül a szolgáltatónak fizetik. Az OTSH rendelkezéseiben nem szereplő térképkiadás címén darabonként legfeljebb az MFTSZ által hivatalosan megállapított árat, +1,— Ft berajzolás díjat lehet kérni. A helyi szállítás díjtétele nem haladhatja meg személyenként a napi 30,— Ft-ot. A versenyre való utazás, illetve az onnan történő hazautazás költségeit a verseny rendezősége nem írhatja elő kötelezően, az általa esetlegesen biztosított lehetőségeket az egyesületek kihasználhatják, de választhatnak más utazási megoldást is.

12.2. DÍJAZÁS

A versenyek első három helyezettje (egyéni, csapat vagy váltó) éremmel és zászlóval, további három helyezettje oklevéllel díjazható. A tiszteletdíjjal történő díjazást az OTSH vonatkozó pénzügyi rendelkezései szabályozzák. Csapatdíjként emlékszázló vagy -plakett is adományozható. Egyéb szervek által adományozott tiszteletdíjak átadásánál az adományozó szervezet meg kell nevezni.

12.3. BALESETBIZTOSÍTÁS

Az általános sport-balesetbiztosítási szabályok érvényesek. A balesetről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet a versenybíró elnöke és az ellenőrző bíró ír alá.

12.4. FÉNYKÉPESZEK, FILMESEK,
TV, RÁDIÓ, SAJTÓ

A versenybíró elnöke jelöli ki azt a személyt, aki a propaganda szervekkel a kapcsolatot felveszi és kiküldöttjeiket a versenyen kalauzolja. Nevezettek a versenypályára csak az ellenőrző bíróval vagy az általa kijelölt személlyel mehetnek ki, és csak olyan helyre, ahol a verseny lefolyását nem zavarják és az egyenlő feltételeket nem befolyásolják.

Az állomány sport-felkészítését szolgáló eszközökkel. A felkészítés legelőször kell legyen megvalósítva a versenyek előtt és az előkészítő időszakban.

A versenyek előkészítése során az a tanár, aki a versenyek szervezésében a legaktívabb szerepet játszik, az előkészítő időszakban a versenyek előkészítését végző tanár. A versenyek előkészítését a versenyek előkészítésének kell tekinteni. A versenyek előkészítését a versenyek előkészítésének kell tekinteni. A versenyek előkészítését a versenyek előkészítésének kell tekinteni.

JELKULCSMAGYARÁZAT

A TÁJÉKOZÓDÁSI TÉRKÉP JELEI
az 1981. évi kiadáshoz

A Magyar Tájékoztató Futó Szövetség 1981-ben új jelkulcsot adott ki. Az új jelek alkalmazása, mint ez a szöveges tájékoztatóból is kiderül, az MFTSZ kiadásában megjelenő versenytérképeken kötelező.

A versenytérkép méretaránya 1:10 000—1:25 000, leggyakrabban 1:20 000. Alapszintköze 2,5—10 m, leggyakrabban 5 m. Területe 20 km²-nél kisebb, nagysága általában 25×30 cm; előnytelen alakú erdő esetén nagyobb, egyébként kisebb.

A mágneses északi irányt 500 méterenként (1:10 000 és 1:15 000 méretarány esetén sűrűbben) ábrázolt párhuzamos észak-déli irányú egyenes vonalak, a tájolóvonalak jelölik, amelyek északi végét nyíl jelzi.

A térkép nevét tájnév, számjel és egy jellemző tájrészlet megnevezésével képezzük.

A helyesbítés idejét és a helyesbítők nevét, valamint a kiadót (MFTSZ) és a nyomdaüzemet (MNTI) mindig felüntetjük.

A jelkulcsban a mérethelyes és színhű jeleket az első, a jelméreket a második oszlopban találjuk. A jelméretek minden méretarányban azonosak.

A teljes színes térkép ötszínű, az egyszerűbb változatok fekete-barna, esetleg fekete-barna-kékeszöld színűek.

A jeleket az IOF jelkulcs (IOF-kongressz, Bosön, 1975) alapján állítottuk össze. Sajátos nemzeti jelölést csak néhány esetben alkalmaztunk.

A jelek alkalmazása az MFTSZ kiadásában megjelenő versenytérképeken kötelező!

Jelkulcsmagyarázatunk nagymértékben az IOF jelkulcson alapszik. Ezért tüntettük fel annak egyeztető jelzéseit is (A, B,C) jelek). A nemzetközi és a hazai gyakorlat azonban megkívánja, hogy elsősorban a hazai sajátosságoknak és elméleti megfontolásoknak elegettevő jelkulcsmagyarázatot adjunk közre. A szövegben mindig utalunk a különbözőségekre vagy a bizonytalan nemzetközi előírásokra, gyakorlatra. (Példa erre az ún. súlypontkérdés, egyes szimmetrikus jelek terepi helyének értelmezésénél.)

A Magyarországon nem használatos jeleket általában nem vettük fel — ezért van hiány a sorszámozásban —, mivel azok vagy logikus jelkombinációk (nyiladék és futhatóság), vagy nálunk nem használatos jelek (például háromszögelési pont).

A jelkulcs használata során sokszor megmutatkozik, hogy a jelek értelmezése és gyakorlati alkalmazása általában nem egységes. Az egységes nézet és a helyes ábrázolási módok kialakítása érdekében mindinkább szükségessé vált egy részletes jelmagyarázat kiadása.

Ezt az igényt kívánja kielégíteni jelkulcsmagyarázatunk, amely elsősorban az 1981-es kiadású jelkulccsal foglalkozik. Természetesen adott esetben utalunk a nemzetközi gyakorlatban meghonosodott jelekre, illetve jelölésmódokra is.

Egységes jeleket, egyöntetű jelölésmódokat nagyon nehéz kialakítani. Alátámasztják ezt a nemzeti jelekkel (C jelek) bővített külföldi jelkulcsok is. A megszokás és a szakemberek eltérő ízlése, igénye mellett az egyes országok területi sajátosságai sem teszik lehetővé a teljesen egyforma jelhasználatot. Ez azonban nem zavarhatja az IOF mindenkori jelkészletének, a hivatalos jeleknek minél teljesebb elfogadását és alkalmazását.

A nemzeti jelek aránya nem lehet nagymértékű és nem akadályozhatja a nemzetközi versenyek lebonyolítását.

A túlzásoktól eltekintve a nemzeti jelek alkalmazására korlátlan lehetőség van. Egyedüli kötöttség csupán az, hogy a jelkulcsban nem található jelet a térkép szélén magyarázni kell.

A nemzeti jelek alkalmazási lehetőségével számolva magyar nemzeti jelként például a templomot vagy kápolnát, a fenyőjel talpas változatát vettük fel.

Az ábrázolás állandó tökéletesedése a jelek változását vonja maga után. A tökéletesítési törekvéseknek azonban nem szabad egyéni jelváltozatok türelmetlen követelésévé sekélyesedniük. Új jelek csak megfontolt térképbizottsági határozattal válhatnak a tájékozási térkép ábrázolási elemévé. Újabb jelkulcs kiadásáig tehát az 1981-es jelek tekintendők hivatalosnak. A tájékozási térkép egységes ábrázolása és egységes értelmezése csakis így biztosítható.

Domborzati formák

Domborzati formák a különféle felszíni alakulatok, a földfelszín kiemelkedő és bemélyedő idomai, a kúp és a katlan, a hát és a völgy, valamint a pihenő és a nyereg. Ezek a domborzati formák.

A főformák mellett természetesen se szeri, se száma a mellékformáknak, a kiegészítő formáknak, a részletidomoknak, mint amilyenek a hegyorr, a lejtőkúp, a terasz, a szakadék, a vízmosás stb.

Nem különböztetjük meg a mesterséges eredetű felszíni képződményeket, hanem ezeket is a domborzati formák közé soroljuk. Ide számítjuk tehát a bányák felszíni gödreit, az utak bevágásait, feltöltéseit, az ásott árkokat, az összehordott halmokat.

A barna szín általában a laza, puha kőzetű, földes felszíni részletek, formák jele. A kemény kőzetű, sziklás felszíni formákat ezzel szemben fekete színnel hangsúlyozzuk. A fekete szín a földes felszíntől elütő és veszélyes sziklák hangsúlyozásán túl többrétű ábrázolást tesz lehetővé, amennyiben a fekete jeleket a felszín szintvonalrajzára rányomtatjuk.

A domborzati formák közé soroltuk a velük legszorosabb kapcsolatban álló talajféleségek jeleit is, a futóhomok és a kőmező jeleit.

0.1

A magassági viszonyok és a domborzati formák ábrázolásának fő rajzi eleme.

1. ábra
Színe: barna

Az alapszintvonal vagy szintvonal az azonos tengerszint feletti magasságú pontokat összekötő, önmagába visszatérő rétegvonal. Egyenközű magassági szintek földfelszíni metszésvonalának a térkép síkjára vetített képe.

A valóságban nem látható, absztrakt ábrázolási elem, azonban képzeletben megjeleníthető és műszerrel kitűzhető valóság.

A szintvonal egyetlen térképi jel, de végtelen sokféle felszíni forma alaprajzi ábrázolására ad lehetőséget.

Egy hegy szintvonalképe felfogható olyan tengerpartvonalak sorozatának, amelyet azonos magasságokkal megemelt tengerszint jelöl ki. Az azonos magasságokat jelenti az alapszintköz elnevezés.

Az alapszintköz, vagyis az egy irányba lejtő szintvonalak közötti magasságkülönbség egy térképen belül nem változik.

Az alapszintköz számértéke minden térképen szerepel. Az alapszintköz 5 m például azt jelenti, hogy minden egy irányba lejtő két szomszédos szintvonal — folyamatos vonallal rajzolt szintvonal, vagyis alapszintvonal — között az alsótól a felsőig 5 méterrel magasabb szintre, illetve a felsőtől az alsóig 5 méterrel alacsonyabb szintre jutunk.

A térképre írt alapszintköznek megfelelő magassági szinteket az alapszintvonalak képviselik.

Az alapszintvonalakat teljes mértékben kirajzoljuk. Megszakításuk, kihagyásuk csak a felszínszakadásoknál (töltés, bevágás, vízmosság, bányagödör stb.) engedhető meg, ahol a szintvonalrajzot a szakadások rajza helyettesíti.

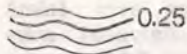
Meredek lejtőn sem alkalmazunk kihagyást, mert ez zavarja a lejtőviszonyok felbecsülését. Inkább folyják össze a sűrű szintvonalrajz, és hangsúlyozza a meredek oldalt. Ezen a helyeken a főszintvonalak rajza segíti az áttekintést.

A meredek lejtők sűrű előfordulása esetén inkább az alapszintközt vegyük nagyobbra, hogy a szintvonalrajz zsúfolttá ne váljon.

Az alapszintköz megválasztása a méretaránytól és a felszín tagoltságától függ. Ugyanaz a domborzatrajz 20 000-es térképen sűrű, 10 000-es térképen viszont éppen megfelelő, például 5 méteres alapszintközzel. A kisebb alapszintköztől ne idegenkedjünk, még ha a szintvonalak rajza helyenként összefolyik is. A térkép nagyobb részén ezzel szemben részletesebb ábrázolást kapunk és nem kényszerülünk a segéd-szintvonalak túlzott alkalmazására.

Az alapszintvonalak tengerszint feletti (úgynevezett abszolút) magasságát nem írjuk meg. A szintvonalak tehát csak a viszonylagos magasságkülönbségek érzékeltetését teszik lehetővé.

A 102 FŐSZINTVONAL

2. ábra
Színe: barna

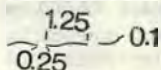
Megvastagított alapszintvonal. A főszintvonal vastagítása a fő domborzati idomok hangsúlyozását, a szintvonalak rengetegében a könnyebb eligazodást, a sűrű szintvonalrajz könnyebb áttekintését, szemléltetését segíti elő.

A szintvonalak vastagítása az alapszintközzel áll összhangban. Általában minden ötödik szintvonalat vastagabban rajzolunk.

Az 5 méteres alapszintköznél minden ötödiket, tehát a 25 métereseket (25, 50, 75, 100, 125 stb.) vastagítjuk.

Egyedül a 2,5 méteres alapszintköznél adódik eltérés, amennyiben a többitől elütően nem minden ötödik, hanem csak minden negyedik szintvonalat vastagítjuk. A főszintvonalak között tehát nem négy, hanem három alapszintvonal marad. Vastagítandó ez esetben a 10, 20, 30... 130, 140 stb. értékű alapszintvonal, a főszintvonalak között pedig minden 2,5—5—7,5 m értékű alapszintvonal vékony marad.

Vastagításnál mindegy, hogy melyik szintvonalat vesszük kiindulási alapul, csak a sorozat következetessége fontos.

3. ábra
Színe: barna

Az alapszintvonalak között ábrázolt és azoknál kisebb szintközű, szaggatott rajzú szintvonal. Az alapszintvonalal ki nem fejezhető, kisebb domborzati részletek ábrázolására szolgál.

Általában az ellankásodott tetők, pihenők, lapályok egyenetlenségeit, kisebb idomait szoktuk fontosságuktól függően segédszintvonalal ábrázolni. Ezek a helyeken a szintvonalak annyira eltávolodnak egymástól, hogy zsúfoltság nélkül is ábrázolhatók a gyengén kifejezett részletek.

A segédszintvonal is szintvonal, valamire lejtő oldalt jelöl, azonban közel sem olyan szigorú kötöttségek jellemzik, mint az alapszintvonalakat. Minthogy nem felező szintvonal, nem vonatkoznak rá az alapszintvonal szerkesztési szabályai. Két alapszintvonal között bárhol végződhet, ahol az egyenetlenségek szemléltetése ezt megkívánja. Ferde futású horpadás esetén segédszintvonalal követhetjük a horpadás irányát a vízszintestől kissé eltérően is. Természetesen a segédszintvonalak sem egymást, sem az alapszintvonalakat nem keresztezhetik.

4. ábra

Különböző magasságú kis halmokat, sőt halmokat és bemélyedéseket is ábrázolhatunk egymás mellett segédszintvonalal. 5 méteres alapszintköznel például a 2–3 méter magasságú kiemelkedések, hajlások, letörések, párkányok érdemesek segédszintvonalas ábrázolásra. Azok az idomok ezek, amelyek nem esnek egybe az alapszintvonalak magassági szintjével, tehát kimaradnának az ábrázolásból.

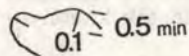
A segédszintvonalak alkalmazása sokrétűbb és kötetlenebb, inkább az idomformák szemléltetését segíti elő, mint a magassági szint jelölését.

Túlzott alkalmazásuk nem előnyös. Az alapszintvonalak között vezetett szaggatott szintvonalak sokasága ugyanis mintegy megkettőzi a szintvonalrajzot, zsúfoltságot eredmé-

nyez, nyugtalan, zavaró hatást kelt. Kisebb alapszintközzel, folyamatos rajzú alapszintvonallal ugyanez a rajz sokkal szellősebbnek, áttekinthetőbbnek látszik.

A segédszintvonalat folytonos vonallal rajzoljuk ki, majd utólag hántoljuk le a jelméret szerinti vonalközöket.

A 104 ESÉSTÜSKE

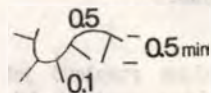
5. ábra
Színe: barna

A szintvonalra merőlegesen rajzolt és a lejtőirányba mutató kis vonalka, az esésirány jelölésére, a lenn és a fenn kifejezésére szolgál. Eséstüske nélkül — elvileg — a szintvonalnak nincs értelme.

Különösen az apró kiemelkedések vagy bemélyedések jelölésénél elengedhetetlen, a kerekded szintvonalak ugyanis eséstüske nélkül dombot vagy mélyedést egyaránt jelenthetnek.

Kellő sűrűségben alkalmazzuk! Elsősorban a tetőidomok legfelső és a mélyedések legalsó szintvonalait kell eséstüskével jelezni. A közbeeső oldalakon jobban mellőzhető az eséstüske. Célszerűbb a hátvonalak és a völgyvonalak hajlataiban alkalmazni, amikor a hátvonalat a domború hajlaton ülő, a völgyvonalat pedig a hajlatban ülő eséstüske jelzi.

A 106 TEREPLÉPCSŐ, TŰLTÉS, BEVÁGÁS, MEREDÉK OLDAL

6. ábra

A földes anyagú, 45°-nál meredekebb lejtésű, veszélyes oldalak, csúszó, suvadó és omladékos meredélyek, valamint a függőleges falú felszíni szakadások, tereplépcsők jele.

Kontúrvonalra merőleges álló fogazással jelöljük az utak feltöltéseit is, a vízparti gátakat, a meredek rézsüket, a vízpartok letöréseit, a csatornák és utak bevágásait.

7. ábra

A szakadásfalak felső peremét alaprajzban a helyükön jelöljük. A rézsű fogazását a kontúrvonalra merőlegesen, hosszú fogazás esetén egymással párhuzamosan rajzoljuk. A fogazás helyén a szintvonalakat megszakítjuk.

Az utak feltöltéseit kontúrvonal nélkül is ábrázolhatjuk úgy, hogy a fogazást közvetlenül az út vonalához illesztjük. A füves oldalú horpadások, rézsűk is ábrázolhatók kontúrvonal nélkül, lejtőirányba mutató fogazással.

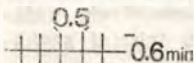
A keskeny töltések, bevágások ábrázolása méreten felüli, a jel ugyanis nagy területet fed le.

A fogazás legrövidebb vonalkáinak hossza 0,5 mm. Ezzel a minimális fogazással is széles területsávot takar le a kétoldalú bevágás. Gyakorlatilag tehát a 30—40 méternél szélesebb töltéseket, bevágásokat tudjuk csak mérethelyesen alaprajzban ábrázolni.

A széles alapterületű rézsűk ábrázolásánál a vonalkák hosszának egyezniük kell a rézsű vízszintes vetületével. Alaprajzi ábrázolásnál a kontúrvonalat a rézsű szakadásfalának megfelelő helyen kell vezetni. A veszélyes szakadásfalak kontúrvonalát 0,2—0,3 mm szélesen is rajzolhatjuk az omladékos, csúszásos jelleg hangsúlyozására.

A barna szín csak földes jellegű töltések, bevágások ábrázolására alkalmazható. A sziklás, köves, kövezett vagy betonozott rézsűket fekete színnel ábrázoljuk.

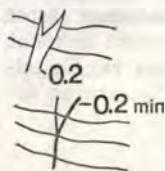
A 107 KIS FÖLDTÖLTÉS, GÁT

8. ábra

Színe: barna

A nemzeti jelkulcsban meglévő jel az előzőek változataként fogható fel. Régi halastavak gátjának, felhagyott keskeny nyomközű vasutak töltésének ábrázolására használható.

9. ábra
Színe: barna

A tavaszi hóolvadás és az időszakos nyári záporok vize által kimosott meredek oldalú, csúszós-omladékos falú szárazvölgyek, vízmosások, horhosok, szakadékvölgyek jele. Az év nagy részében száraz medrek, aszóvölgyek ezek, amelyek a lejtőviszonyokkal összhangban állnak; lejtőn keletkeznek és a lejtő irányába (legtöbbször a legrövidebb esésirányba) vezetnek. A laza talajú löszös lejtők jelleg-

zetes völgyformái, az 1—2 m-es vízmosásoktól az ágakra szakadó katlanszerű völgyekig különböző nagyságúak lehetnek. Az elfajult horhosok a nyílt, szakadófalú katlanoktól, az erdővel benőtt, ellankásodott oldalú széles völgyekig, a rövidtől a több kilométer hosszúságú horhosvölgyekig számos formát ölthetnek.

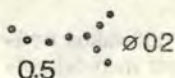
A keskeny völgyeket, az úgynevezett metsződéseket a szintvonalak hegyesszögű visszafordulása fejezi ki. Ha sekély árok húzódik az alján, akkor vékony barna vonallal jelöljük, mintegy a vízgyűjtő vonal kiemeléseként.

Az árokszerű vízmosást 5 méter szélességig egyvonalas jellel ábrázoljuk. A jelet — a terepnek megfelelően — egyes szakaszán kissé megvastagítjuk, végeit elvékonyítjuk.

Az 5 méternél szélesebb árokszerű vízmosást vagy horhost kétvonalas jellel jelöljük. A két vonal között a szintvonalakat elhagyjuk, különben két keskeny vízmosásnak lehetne vélni.

A méretarányban kifejezhető szélességű horhosok vagy szárazvölgyek kettős vonalú rajzát befelé néző fogazással egészítjük ki. A kettős vonalú fogazásos ábrázolás alsó szélességi határa a nemzetközi gyakorlatban 10—15 méter, valójában azonban csak az ennél jóval szélesebb horhosokat tudjuk fogazással ábrázolni.

B 110 SZÁRAZÁROK

10. ábra
Színe: barna

Barna színű pontsorrall ábrázoljuk a sekély mélységű, mesterségesen ásott, közigazgatási határon vezetett árkokat, a régi lövész- és futóárkokat vagy a felhagyott útbevágások sekély, száraz árkait.

A 111 KIS DOMB, HALOM

A 112

• 0.4

11. ábra.

Színe:
barna

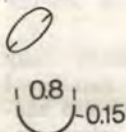
A méretarányban szintvonallal ki nem fejezhető kis kiemelkedések, dombok, halmok, kunhalmok, földhányások jelölésére szolgál. A jel által fedett terület kicsi (20 000-es térképen csak 8 méter), alaprajzban azonban csak a 20 méter átmérőjű vagy annál is nagyobb dombokat ábrázoljuk. A kisebbeket tehát nem szintvonallal, hanem barna ponttal jelöljük.

Csoportos előfordulás esetén a pontokat úgy helyezzük el, hogy a szélső pontok a helyükön legyenek. A jobban szembe-tűnő, a többi közül kiemelkedő dombot a többi között megnagyobbított jellel is hangsúlyozhatjuk.

A természetes és mesterséges eredetű dombokat egyaránt barna ponttal jelezzük, ha földes jellegűek. A köves, sziklás kiemelkedéseket fekete színnel ábrázoljuk.

A 113 MÉLYEDÉS

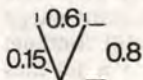
A 114

12. ábra

A szintvonallal kifejezhető mélyedéseket (például: töbör) az alaprajzban jelöljük eséstüskével. Elsősorban a kisebb, lankás mélyedések jelölésére ajánlatos a félkör, melynél a mélyedés bemért helye a jel súlypontja (középpontja).

A 115 KIS GÖDÖR, LYUK

13. ábra
Színe: barna

A méretarányban szintvonallal ki nem fejezhető, kisméretű bemélyedések, gödrök, víznyelők, ásott mélyedések, régi ágyúállások stb. jelölésére szolgál.

A gödör bemért helye a nyitott száruk által képezett háromszög súlypontja.

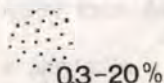
Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a magyar, de a nemzetközi (elsősorban kontinentális) térképek jelentős részén is a gödör bemért helyének a háromszög csúcsát fogták fel. Az IOF előírása szerint a súlypont a bemért hely.

14. ábra

Csoportos előfordulás esetén a jeleket úgy kell elhelyezni, hogy a szélsők helyükön legyenek. Köztük a jelentősebbeket nagyobbított jelmérettel is hangsúlyozhatjuk.

B 116 GÖDRÖS TERÜLET

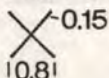

15. ábra
Színe: barna

Erősen gödrös, dombos, és méretarányban nem ábrázolható területek jelölésére használjuk.

Erdei kőbányászás helyszínének, mészegetők feletti hegyoldalak, romterületek és bányaművelt részek feletti terep jellegének kifejezésére szolgál. Tájékozódásra csak a terület szélei alkalmasak.

B 117 EGYÉB OBJEKTUM

16. ábra
Színe: barna

A kis objektumoknak se szeri, se száma. Mind-egyikre külön jelölést nem érdemes adni. Ezt a célt a kis objektumok két jele (X, O) a domborzati formáknál az X hivatott elérni.

Az itt következők érvényesek a másik három színű (fekete, kék, zöld) kis objektumok jeleinek alkalmazásakor is.

A jel bármilyen objektum jelölésére felhasználható, csupán az a megkötés, hogy egy térképen belül lehetőleg ugyanazt az objektumot jelentse és jelentését a térkép szélén jelmagyarázat adja tudtul.

A jelmagyarázat gyakran elmarad, ami — alig fellelhető objektumról lévén szó — nem megbocsáthatatlan, mint ahogy az sem okozhat nagy gondot, ha egy térképen belül kettőnél többféle kis objektum előfordulása esetén ugyanaz a jel más kis objektumot is jelez. A versenyző eleve számol azzal, hogy nehezen fellelhető, jelentéktelen kis objektumot fog a jelzett helyen találni. Pontelhelyezés esetén pedig a pont megnevezésből értesül a kis objektum jellegéről.

Természetesen a jelmagyarázat jelkulcsi követelmény, és különösen nemzetközi versenyeken elengedhetetlen. A mindenkor kis objektum megszokott elnevezésének eltérő értelmezését oktatáskor, illetve verseny előtt meg kell magyarázni.

Az átlókeresztes (X alakú) jelváltozat nem fordítható el.

A kis objektumok mindkét jelével ábrázolhatjuk azokat a kis kiterjedésű és a tájékozódást valamennyire is elősegítő objektumokat, amelyeket más jellel nem tudunk vagy jelentéktelenségükönél fogva nem akarunk ábrázolni.

Kis objektum lehet például a romkunyhó, a rókalyuk, a mészégető, a szénégető boksa, a tűzrakóhely, a fagyökér, a farakás, a gödörles stb.

B 118 MAGASSÁGI JEL, HÁROMSZÖGELESI PONT

03> 326-15

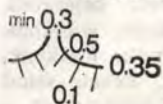
Egyes külföldi térképeken ritkán használt jel, Magyarországon nem alkalmazzuk.

17. ábra.

Színe: fekete

SZIKLÁK ÉS KÖVEK

A 201 JÁRHATATLAN SZIKLÁS MEREDÉLY, SZIKLAFAL

18. ábra
Színe: fekete

A sziklalépcsők, járhatatlan sziklás meredélyek, sziklafalak és szakadékok ábrázolására fekete színű fésűfogazásos jeleket alkalmazunk.

A jel kontúrvonala a sziklafal vagy meredély felső peremén fut. A kontúrvonal megszakadása átjárót (legkisebb távolsága: 0,3 mm) jelez. A fogazás legrövidebb hossza 0,5 mm. Nagyobb rézsú esetén a fogazást a rézsú alaprajzának megfelelően hosszabbítjuk meg.

A sziklajel alatt a domborzat barna rajzát általában megszakítjuk, hogy ezzel az ábrázolás zsúfoltságát csökkentjük.

A sziklás oldalak ábrázolása meglehetősen változatos.

B 202 SZIKLAFAL

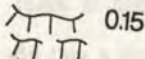

19. ábra
Színe: fekete

Különleges terepeknél használható a fogazás nélküli, a hozzávetőleges alaprajznak megfelelő sziklaábrázolás. Elsősorban a homokkőhegységek (NDK, Csehszlovákia) igen magas sziklafalainál alkalmazható.

Hazánkban csak olyan helyen van létjogosultsága, ahol a sziklafalak egymástól való távolsága a fogazásos módszert nem teszi lehetővé.

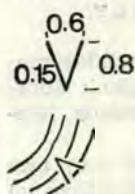
B 203 ÁTHATOLHATÓ SZIKLAFAL

20. ábra
Színe: fekete

A futó részére veszélyt és jelentősebb akadályt nem képező sziklafal, támfal, sziklalépcső jelölése. Az ábrázolandó sziklalépcsők legkisebb mérete nem meghatározott, mivel az az adott környezettől függ.

A fogazás által fedett terület — nem meredek sziklafal, sziklaoldal esetében — feleljen meg a vetületi alaprajz mértékének.

21. ábra

Ezzel a jellel a föld alatti járatok, létesítmények mesterségesen kiépített bejáratait, barlangok, pincék, valamint tárók, lejtaknák bejáratait, felhagyott függőaknák, légaknák, szellőzők nyílásait ábrázoljuk. Fekete színű V alakú jellel jelöljük a kis kőbányákat, a kőfejtőket, a sziklagödröket, a kőgödröket, a sziklamélyedéseket, a karsztlyukakat, a víznyelőket, a zombolyokat (aknabarlangokat) is.

A fekete szín a köves-sziklás és veszélyes jelleg kifejezője, bár mesterséges eredetre is utalhat, sőt találunk barna színű barlangjelet is.

A bemért helyet a nyitott száruk által képezett háromszög súlypontja jelenti.

A jel kis gödrök ábrázolásánál nem fordítható el. Elfordítható viszont barlangok, pincék, lejtaknák bejáratainak ábrázolásánál úgy, hogy a jel nyitott szárai kifelé, az ék pedig befelé mutasson. Ilyen ábrázolásban a száruk között a szintvonalrajz megszakad.

● = 0.4

Egyedülálló sziklatömböt, kötömböt, vándorkövet (Skandináviában), vagy sziklaszirtet jelöl.

● = 0.6

Egyes vagy kettős jelváltozatban is alkalmazhatjuk.

22. ábra.

Színe: fekete

Magányos kötömbként ábrázoljuk a volt kőtélpályák, nagyfeszültségű vezetékek beton-talapzatait stb.

Külföldi térképeken a pontszerű jellel a kisebb (egyés térképeken a 2,5 méter, másokon a 10 méter alatti) magasságú kötömböt ábrázolják. A sziklatornyokat kissé magasított és kitöltött háromszög alakú jellel jelölik.

A 208 NEHEZEN, ILLETVE KÖNNYEBBEN
B 209 ÁTHATOLHATÓ,
KÖTÖMBÜKKEL BORÍTOTT TERÜLET

23. ábra

Színe: fekete

B 210 KŐMEZŐ

10%

24. ábra

Színe: fekete

Hazánkban csak ritkán és általában nem versenyterepeken előforduló jelölés, szinte kizárólag vulkanikus hegyvidékeink jellegzetessége. A kétféle jelölés széle alkalmas tájékozódásra.

A felszínre bukkanó és kimagasodó kőtömbök, sziklák, kőgörgetegek által borított felszín jele. A fekete szín a sziklás, köves jelleg kifejezője. A pontozásnak a kőmező kiterjedésével összhangban kell lennie. A hegyoldalakon húzódó kőfolyásokat hosszanti vonulatukhoz híven pontozzuk.

B 211 FUTÓHOMOK

Ø01

25. ábra

Színe: fekete,
sárga

A növényzet nélküli, sivár, homokos terület jele. Ritkán alkalmazott jelölésmód, sárga alapon kiegészítő ábrázolási forma.

A nemzetközi előírásnak megfelelően általában fekete pontozásos a jelölésmód, de találunk barna pontozásos megoldást is.

Vizek

A vizek hagyományos kék színét minden természetes, illetve mestrséges eredetű, vízzel kapcsolatos terepelem vagy objektum jelölésére alkalmazhatjuk.

A természetes tavak, tócsák, folyók, patakok, erek, mocsarak, szikések mellett az ásott csatornák, kutak, esőgödörök, foglalt források egyaránt jelölhetők kék színnel.

Az átgázolható és átgázolhatatlan vizek, illetve a járható és járhatatlan mocsarak területei közvetlen érintkezés vagy jellegváltás esetén rajzban is csatlakoztathatók egymással. A csatlakozást a jellegrajz különbözősége mutatja.

Az átgázolhatatlan és a járhatatlan jellegű területek jeleit a szélek, a partok felől minden esetben (a belső részen csak határozott választóvonal esetén) fekete szegélyvonallal is le kell zárni.

Az átgázolhatatlan és járhatatlan területeket egymástól záróvonallal elválasztani nem szükséges, az átgázolható és járható területek átmenete pedig csak a jelölés különbözőségében mutatkozik.

A nyílt vizek és mocsarak területén a futhatóságot és az áttekinthetőséget külön színezéssel nem jelöljük. A futhatóság egyébként a vizek jeleiből kiolvasható, más jellegű színezésre pedig nincs módunk, mert az a mindennél fontosabb kék szín torzulásával, megtévesztéssel járhat.

A nemzetközi jelkulcshoz képest — mely főként Skandinávia terepeinek ábrázolására szolgál — e résznél hagyunk el leginkább olyan jeleket, amelyek hazánkban gyakorlatilag elő sem fordulnak.

26. ábra

Fekete szegélyvonallal vagy faljellel zárjuk le az átgázolhatatlan vízfolyások és tavak partjait, rézsút.

Átgázolhatatlannak minősítjük a fél métert meghaladó vízmélységű, erősen süppedékes talajú, balesetveszélyes vagy egészségtelenül piszkos nyílt vízfelületeket. A minősítésnél az erős sodrásra és a nagy esésre is tekintettel kell lenni.

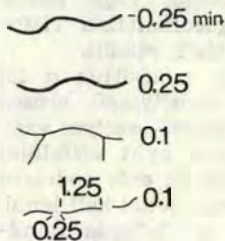
A fekete vonalat a vízfolyás mindkét oldalán, a tó peremén pedig körös-körül kell alkalmazni. mert ez a jel nem a partviszonyokat, hanem a vízfelület jellegét fejezi ki.

Elképzelhető a féoldalal megoldás akkor, amikor a tó egyik fele átgázolható, a másik nem. Ilyenkor a kétféle jelleg vélt határán szaggatottan is meghúzhatjuk a fekete szegélyvonalat.

A felemás minősítésnek hosszan elnyúló vizek esetében lehet jelentősége, amikor a víz közepén vagy az egyik végén egyes helyeken átgázolhatóvá válik. Ebben az esetben a versenyzőt nagy kerülőtől kíméljük meg a gondos minősítéssel és ábrázolással.

Az átgázolhatatlan vizek ábrázolásának legkeskenyebb rajzi határa 2,5 mm. Az ennél keskenyebb vízmedreket méreten felül ábrázoljuk. Ahhoz ugyanis, hogy a kék színkitöltés a két fekete vonal között jól látszódjék, legalább a műút rajzi szélességét el kell érnie.

A 303 A 306 A 307 A 309 ÁTGÁZOLHATÓ VIZEK

27. ábra
Színe: kék

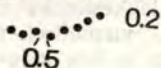
Kék vonallal, illetve kék színfolttal jelöljük az összes átgázolható, átfutható, átléphető, átugorható vagy átjárható felszíni vízfolyásokat és nyílt vízü tófelületeket.

A keskeny erek, patakok, csatornák legvékonyabb vonala 0,1 mm, amely a vízfolyás szélesedésével arányosan vastagodik.

Az átgázolhatóság fél méternél nem mélyebb vizet, szilárd vagy nem nagyon süppedékes fenéktalajú és főképpen veszélytelen medert jelent, amely balesetveszély nélkül átgázolható. Ezzel a jellel ábrázoljuk a

működő vízvezető árkokat, ásott csatornákat, még akkor is, ha teljesen kiszáradtak. Medrük ugyanis akadály, vizük pedig az évszakos változás függvénye. Néha találkozunk az időszakos vízvezető csatornák szaggatott vonalú, kék színű jelölésével is.

A 310 KISZÁRADÓ, SZIVÁRGÓ VIZEK

28. ábra
Színe: kék

Ezzel a jellel a gyér vízü, helyenként vagy időnként elapadó, szivárgó ereket, patakokat, kiszáradó medreket ábrázoljuk.

Vizenyős, mocsaras területen a szabályozatlan vízfolyások szétterülnek, vízáteresztő talajon a felszín alá szívódnak és a felszín alatt áramlanak, szivárognak a lejtő irányába.

A pontsoros jelölés a bizonytalan, határozatlan, ágakra szakadozó, szétterülő erecskék, szivárgók sekélységét és elapadását fejezi ki. Minthogy a szivárgó vizet a forrás és a rétegvíz állandóan táplálja, nedvessége és dús növényzete révén jó tájékoztató eleme a térképnek.

A pontsor a vízfolyás határozottá válásával folyóvonallá változik. A patakok általában kezdődhetnek pontsoros, me-

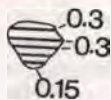
der nélküli vagy sekély medrű szivárgókkal, de kisebb erek végződését is jelölhetjük pontsorral.

A kék és a barna pontsoros ábrázolás közti különbség a vizes, meder nélküli, illetve a száraz, nagy mederágyú árok különbségében fogalmazható meg.

A határozott mederben folyó erek és az ásott vízlevezető árkok időszakosan kiszáradó szakaszait nem pontsorral, hanem folyóvonallal (esetleg a folyóvonal szaggatásával) ábrázoljuk.

A pontsoros ábrázolás általában összhangban áll a domborzati viszonyokkal, vonulata követi a mélyvonalakat.

A 311 JÁRHATATLAN MOCSÁR

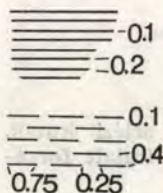

29. ábra
Színe:
kék, fekete

Járhatatlan mocsár jelével jelöljük és fekete szegélyvonallal határoljuk a fél méternél mélyebb vizű, összefüggő vízínövényzettel (nád, sás, gyékény, hínáros növényzet, sulyom) borított, mély, sáros vagy süppedékes fenéktalajú, állandó jellegű nyílt mocsarakat, amelyeken balesetveszélyes az átgázolás.

Az egészségre ártalmas vagy túlzott igénybevétellel járó mocsaras területeket, tekintettel arra, hogy veszélyes jellegük rátekintéssel nem ítéltető meg, már az ábrázolással ki kell zárni a futható területekből.

A 312 A 313 A 314 JÁRHATÓ MOCSÁR (NYÍLT, BENÓTT)

30. ábra
Színe: kék

A járható mocsár jelével ábrázoljuk a nyílt mocsaras vagy vizenyős területeket akkor, ha rajtuk veszélytelenül át tudunk gázolni vagy legalábbis átlábalni.

A nyílt mocsár felszínét vízínövényzettel benőtt vízfelület vagy híg sár és iszap borítja.

A nyílt mocsarat a nyílt víztől a nem túl nagy vízmélységgel (általában 1–2 m)

párosuló összefüggő növényzet (sás, nád stb.) különbözteti meg.

Mocsaras területen a fenéktalaj süppedése, ragadása és az összefüggő növényzet képezi az akadályt. A mocsár tehát nehezebben gázolható át ez akadályok miatt. Ezzel a terület minősítésénél is számolni kell.

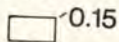
Végeredményben járhatónak minősíthetjük a sekély víző (fél méternél nem mélyebb), veszélytelen és nem nagyon süppedő iszapos-sáros fenéktalajú, továbbá a nem áthatolhatatlanul magas növényzetű mocsarakat, vizenyős területeket, sekély lápokat.

A járható mocsár növényzetét pontsorral választhatjuk el. A vonalas elhatárolás ugyanis (zöld vonalat nem számítva) a járhatatlanság kontúrvonalára emlékeztet.

A benőtt mocsár felszínén már vékonyabb-vastagabb szilárd kéreg keletkezett, s csak beszakadásakor vagy tőzegtermelés esetén táruul fel a felszín alatti alattomos tőzgsár, a turfa. A benőtt mocsár olykor felületesen rétnek, mocsári erdőnek látszik, a lóp jellege nem szembetűnő. A benőtt mocsarak általában járhatók a hazai tájakon. Nagy kiterjedésű és gyakori előfordulásuk következtében ábrázolásuk a skandinávoknál jelent inkább gondot.

A legkisebb mocsarat, mocsárerdőt mindössze két vízszintes vonallal ábrázoljuk.

A 315 VÍZTÁROLO

0.15

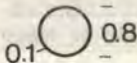
min 0.8×0.8

A hegyi víztárolók, esőgödrök, ciszternák, strandmedencék jele. Meglehetősen ritkán alkalmazott jel.

Alaprajza szerint elfordítható.

31. ábra
Színe: kék

A 316 KÚT, FOGLALT FORRÁS

0.1

0.8

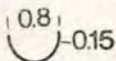
Az ásott vagy fúrt kutak, artézi kutak, valamint a kiépített, befogott, foglalt források jele.

A csővezetéken kifolyó víző foglalt forrást és a gémeskutat egyaránt kútjellel jelöljük.

32. ábra
Színe: kék

A jel magában is megáll, de vízvonallal is csatlakozik. Mint víznyerő helyhez majdmindig utak, csapások vezetnek.

A 317 FORRÁS

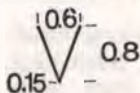
33. ábra
Színe: kék

Csak az eredeti állapotú, vizet adó, állandó jellegű forrásokat, vízfelfakadásokat ábrázoljuk forrásjellel.

A jel magában ritkán áll meg. Általában az általa táplált vízfolyáshoz csatlakozik, legyen az szivárgó víz vagy patak. A félkör szerű jel nyitott oldala mindig a vízvonallal felé fordul, tehát a jel a vízfolyás irányába elforgatható.

A terepi pont bemért helye a jel súlypontja.

DAGONYA

34. ábra
Színe: kék

Hazánkban a dagonyát is a forráshoz hasonlóan, illetve a kis vizes gödör jelével ábrázoljuk.

A dagonya kis kiterjedésű tócsa, pocsolya, mocsár, zombékos, süppedékes, időszakosan vagy állandóan nedves terület, még egyszerűbben: sáros hely.

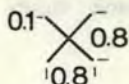
Megtalálható hegyoldalban, megcsúszott hegytömb mögötti mélyedésben, teraszlépcsőn és magaslatok sekély mélyedéseiben, ahol a vízzáró altalaj nem engedi elfolyni az összegyűlt talajvizet és csapadékvizet. Völgyfőn, völgypihenőkön szivárgó vizek, források táplálják.

A nedves dagonyában dús növényzetet találunk. Kedvenc helyei a vaddisznóknak, amiről a túrások és a sáros fatövek tanúskodnak. Az egyforma magasságig (disznóvállig) sáros fatörzsek, a vaddisznófürdők dörgölődésének nyomai már messziről felismerhetővé teszik a dagonyákat, még akkor is, amikor már a nyári melegben teljesen kiszáradtak.

Forrás közelében elegendő a forrás jelölése, a dagonya, bár könnyebben felismerhető, elmaradhat.

A jel nem fordítható el. Bemért helye a nyitott szárak által képzett háromszög súlypontja.

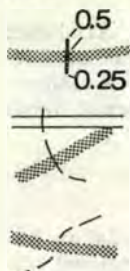
A 318 EGYÉB KIS OBJEKTUM

Az ismertetett jelek mellett a kék X jel alkalmazására ritkán kerül sor.

35. ábra

A 319 A 320 A 321 HÍD, ÁTERESZ, BÜRÜ

36. ábra

A híd kocssival járható víz feletti áthidalás, az áteresz út alatti betongyűrűs vízátervezetés, a bürü pedig gyaloghíd, vagyis víz feletti vagy árok feletti gyalogátkelő, átvetett deszkapalló, gerenda, esetleg függőhíd, kötélhíd, vagy akár a vízbe rakott kötömbök sora.

A kétvonalas, de még az alacsonyabb rendű utak is vízvezeték átvezetve értelem szerűen hidat jelentenek.

Tulajdonképpen csak a bürü fekete vonalás jele nemzetközi. Ennek van jelentősége, mert ezek szabadon, út nélkül vagy jelentéktelen utaknál találhatók. Meglétük ábrázolás híján a terepen nem várható. Emellett az elhagyott, járatlan erdőkben jó tájékoztató elemek is.

A széles patakon, folyón átívelő bürü jelét a vízvezetéknek megfelelően hosszabban rajzoljuk.

Ahol a vízvezeték nem lehet száraz lábbal átmenni, sem híd, sem bürü, sem vízbe rakott kövek nem segítik az átkelést, ott az út vonalát jól láthatóan, nagy rajztérközzel (mindkét oldalon 0,3 mm) megszakítjuk.

Terepfedezet

A terepfedezet tulajdonképpen a felszínt borító növényzet, az egyedülálló fáktól az erdőalkotó fáig, a lomblevelű erdőktől a fenyvesekig, a legelőktől a szántókig, gyümölcsösökig.

A növényjelek és növényzethatárok jelei mellett itt találjuk a futhatóság és áttekinthetőség jelöléseit is.

A tájékozdási sport északi kiművelőitől vettük át azt a számunkra szokatlan térképszínezési módot, mely szerint az erdő nem zöld, hanem fehér (illetve a bozótosság arányában zöldülő), a többi „nem erdő” terület pedig sárga (illetve barnássárga), és nem fehér.

A futhatóságot kifejező fehér-zöld színek a bozótosság arányában erősödő négy fokozatból állnak. A négy színfokozat alkalmazása a közhiedelem ellenére kötelező. Erre a jelmagyarázat szövege is utal.

Kevesebb színfokozat csak ott alkalmazható, ahol az erdő jellege ezt kívánja meg. Ahol tehát csak tiszta szálerdő van, ott csak fehér jelölés indokolt. Ahol viszont négy fokozat képezhető, ott mind a négy jelölésmódot alkalmazni kell.

Az áttekinthetőséget — nem erdős területet — kifejező sárga nem erdőszín. Az alacsony növényzetű átlátható területeken alkalmazzuk. A tiszta szálerdő még akkor sem kaphat sárga színt, ha a fák között jól átlátható. A másfél méternél alacsonyabb ültetvények, csemetések és irtásföldek viszont inkább hasonlítanak a művelt területekhez. A gyümölcsösökhöz hasonlóan kaphatnak sárga színezést.

A futhatóság mindennél fontosabb ábrázolási elem. Azokon a területeken, ahol a futás akadályozott, elsősorban ezt kell jelölni. A futhatóságot a láthatóság sárga színezésével hazánkban gyakran kombináljuk. A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken lehetőség szerint futhatósági jelöléseket ne alkalmazzunk.

A növényjeleket és a növényzethatárokat feketében adjuk, ami nem zárja ki a zöld szín alkalmazását.

A növényzetábrázolásban a fekete szín csökkentésére van lehetőségünk. Célszerű élnünk ezzel a lehetőséggel, a feketében szegény térkép ugyanis szebb, színesebb, a színes jelekkel pedig sokrétűbb ábrázolást érhetünk el ugyanazokkal a jelekkel is. A zöld pontjelek a sziklával nem téveszthetők össze, a zöld színű kis objektumok jele is bővíti az ábrázolási lehetőségeket.

A fehér-zöld színezésű területek egymás közti elválasztása nem követelmény, mint ahogy a sárga-halványsárga színek is csatlakozhatnak egymáshoz rajzi kontúrvonal nélkül.

A fehér-zöld színeket a sárga-halványsárgától viszont szegélyvonallal kell elválasztani. Határoló vonalként utak, kerítések, vezetékek, vízvonalak, vízmosások, szakadékkontúrok, valamint vonalas és pontsoros növényzethatárok alkalmazhatók.

A zöld és sárga színfokozatok műszaki adatait nem közöljük. Tartalmi azonosítás szempontjából elegendő a jelmagyarázat színeinek értelmezése is.

A másfél méternél magasabb bokrok és erdőalkotó fák lombja által legalább 50%-ban fedett területet vehetjük erdőnek.

Megkülönböztethetünk erdőültetvényt, irtáson nőtt sarjerdőt, sűrű fiatalost, tisztítatlan aljnövényzetet, bokros, bozótos erdőt és tisztított, ritkított érett erdőt vagy szál-erdőt.

Az erdőket futhatóságuk szerint osztályozzuk.

Az átfutást vagy áthatolást elsősorban az erdő sűrűsége, aljnövényzetes, bokros, bozótos jellege határozza meg. A közet- és talajviszonyok — mint például a veszélyesen omladékos, csúszós, kőgörgeteges felszínek — legfeljebb csak módosíthatják a futhatóságot.

A futhatósági fokozatok meghatározása a nemzetközi gyakorlatban elég bizonytalan.

Két alapvető meghatározás ismeretes. Mindkettő az aljnövényzet, illetve bozótoság futást akadályozó, futási sebességet lassító hatásából vezeti le a színfokozatokat. Az egyik az akadálytalan futási időhöz, mint alaphoz képest adja meg %-értékben a futási idő növekedését. A másik az akadály nélküli futás sebességét 100%-nak veszi, és ezt bontja le a lassulás fokozatai szerint.

A mi futhatósági színezésünk összhangban áll a nemzetközi jelölésmódokkal.

JÓL FUTHATÓ ERDŐ

Akadálytalanul futható, aljnövényzet nélküli tiszta szál-erdő, illetve nem túl sűrű vagy gyér aljnövényzetű, normálisan futható erdő.

A jól futható erdőben a futás gyorsasága az akadálytalan futás idejének 100—80%-a, a bozótosság által okozott futásidőtöbblet pedig az akadálytalan futás idejét legfeljebb 25%-kal növeli meg.

A 401 NYÍLT TERÜLET, SZÁNTÓ, LEGELŐ

Sárgával színezzük a nyílt, jól áttekinthető, belátható, alacsony növényzetű területeket; a füves térségeket, legelőket, kopárosokat, erdei tisztásokat, valamint a mezőgazdasági művelés alatt álló földeket, szántókat, réteket, parlagföldeket, nagyon alacsony növényzetű fiatal ültetvényeket, csemetekerteket és az irtásföldeket, tarvágásokat.

Sárga színt alkalmazhatunk a településeken is, amint ezt a legtöbb külföldi térképen láthatjuk. A sárga színezést futhatósági jelöléssel nem kombináljuk, illetve a futhatósági színezésű részeket a sárga színezésből kihagyjuk.

A kivágott erdőt, amennyiben az művelt terület benyomását kelti, sárga színezéssel jelöljük.

Sárga színszalaggal jelöljük a 10—20 m széles nyiladékot, ha az jól futható és nyílt jellegű. Sárga színt alkalmazunk a 20 m-nél szélesebb erdőátvágásokon is, amelyeket vonalas vagy pontsoros szegélyvonalak között alaprajzban ábrázolunk.

A sárgával jelölt nyílt területeket általában pontsorral vagy magasabb rendű szegélyvonallal határoljuk körül. Vonalas vagy pontsoros lehatárolás nélkül csak a szétfolyó, határozatlan erdőszegélyt hagyjuk meg.

A 402 RÉSZBEN NYÍLT, LIGETES TERÜLET

40%

38. ábra
Színe: sárga

Halványsárgával, vagyis a sárga szín vonalkázott, keresztvonalas, ponthálózatos színfokozataival jelöljük a részben nyílt területeket, a laza, erdei tisztásokat, liget-erdőket, parkokat, bokros-fás, füves térségeket.

Halványsárgával színezzük a magasfüves kaszálókat, a fiatal erdőültetvényeket, a ritka bokros, cserjés területeket, a jól futható erdőirtásokat.

Részben nyíltak akkor minősítjük a ritka erdőt, ha a bokrok és fák lombkoronái által fedett területek aránya 50%-nál kevesebb. A bokrok közötti átlátás akadályozott, de egyes útvonalválasztással a részben nyílt terület nem képez jelentős akadályt a futó számára.

B 403 LASSAN FUTHATÓ ERDŐ

20%

39. ábra
Színe: zöld

Az átlagosnál jóval lassabban futható, nem nagyon sűrű aljnövényzetű, csak egyes irányokban átlátható, iránymenetre még alkalmas erdő.

A futási gyorsaság az akadálytalan futás idejének már csak 80–50%-a, a bozótosság által okozott futásidőtöbblet pedig 25–50%.

B 404 NEHEZEN FUTHATÓ ERDŐ

40%

40. ábra
Színe: zöld

Iránymenetre kevésbé alkalmas, sűrű aljnövényzetű, csak kis távolságra belátható, inkább csak lassan futható erdő.

A futási gyorsaság az akadálytalan futás idejének 50–20%-ára csökken, a bozótosság pedig 50–150%-kal növeli meg az akadálytalan futás idejét.

B 405 NAGYON NEHEZEN FUTHATÓ ERDŐ

41. ábra
Színe: zöld

A nagyon nehezen futható erdő, a nem futható vagy futhatatlan erdő aljnövényzete sűrű. Helyenként az áthatolhatatlan bozót, tüskés bozót, sűrű cserjés, boróka bozót, folyondár vagy áthatolhatatlan gaz nemcsak a futást, hanem olykor az áthatolást is lehetetlenné teszi. Iránymenetre alkalmatlan erdő.

A futási gyorsaság az akadálytalan futásidő 20—0%-ára csökken, a bozótosság pedig az akadály nélküli futás idejét 150%-ot meghaladó mértékben is megnövelheti.

B 406 EGY IRÁNYBAN FUTHATÓ ERDŐ

42. ábra
Színe:
zöld

Néhány ültetett vagy bizonyos irányban tisztított erdő csak meghatározott sávokban futható. Ezek feltüntetése igen fontos, s erre mindig a megfelelő futhatósági fokozatot használjuk.

B 407 TARVÁGÁS

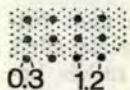
43. ábra

0.5

Erdőink jellegzetes terepfedezete. Alföldi terepen nem ritkán a fák gyökereit is kihúzzák, s így a terület alkalmassá válik mezőgazdasági művelésre. Ilyenkor sárgával jelöljük. Az ábra ferde csíkozású jele inkább a skandináv erdőirtások jelölésére alkalmas. Sematikus, sűrített jel, mely gyakran nem tükrözi hűen a valóságot. A zöld három fokozatával, csíkozással és a sárga szín különböző kombinációival erdőirtásaink jellegét jól tudjuk ábrázolni.

A tarvágás az erdő leggyorsabban változó területe. A futhatóság (zöld) és a láthatóság (sárga) sokszor nehezen összeegyeztethető keverékét kell alkalmazni.

B 408 GYÜMÖLCSÖS

44. ábra

Színe:
sárga és zöld

Gyümölcsös jelével ábrázoljuk az ültetett fás-bokros területeket, a gyümölcsfás, szőlős, málnás, őszibarackos vagy diófás kerteket.

A nemzetközi gyakorlatban általában sárga színt alkalmaznak a gyümölcsösre, az alacsony bokros kerteket azonban halvány-sárgával is színezhetjük.

A kordonos szőlőművelésnél a kerítésjelet kell alkalmazni!

A 409 ZÁRT ERDŐSZEGÉLY, BIRTOKHATÁR

45. ábra

Színe: fekete

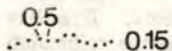
A szorosan zárt erdőszélek, illetve az erdők és nyílt területek közötti határozott, jól megkülönböztethető határvonalak jele.

A zárt erdőszegélyben a fák sűrűn követik egymást, lombkoronájuk összeérhet és az erdőszél jól kivehetően, határozottan lezárul.

Külföldi területeken élesebben vetődik fel a jel birtokhatár, taghatár jellege, mint a magánterületek lezárását és tilalmát kifejező záróvonal jellege.

A jelet elkerülendő akadály jelöléseként is értelmezik.

A 410 NÖVÉNYZETHATÁR

46. ábra

Színe: fekete

A növényzethatár vagy kultúrhatár, jelleghatár pontsoros jelét erdőben, valamint erdő és nyílt terület között alkalmazzuk a nyílt, szétfolyó (diffúz), átmenetes, határozatlan területhatárok ábrázolására.

A bizonytalan, nyílt erdőszélen a fák ritkán, szétszórtan állnak a ritka erdő fokozatosan megy át a ligetesbe. A ritkás és a tisztás határa nehezen követhető, térképi helyzete becslést, nem pontos.

A pontsorjel azonos színek, azonos jellegű területek határán is megáll, például egy alacsonyabb és egy magasabb erdő érintkezési vonalán, ha annak jelölése a tájékozódás szempontjából indokolt.

A 411 BIZONYTALAN NÖVÉNYZET —
JELLEGHATÁR

Az összefolyó, bizonytalan, de a terepen hozzátartozólag követhető, észlelhető határokat a sárga vagy a zöld megfelelő kontúrvonalalaival tudjuk kifejezni.

47. ábra

A 412 KIS NÖVÉNYZETI OBJEKTUM
B 413

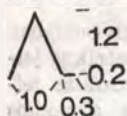

A jelek alkalmazásával kidőlt fákat, kis tisztásokat, jellegzetes bozótot és talán leginkább magányos, kiemelkedő fákat, magfákat tudunk jelölni.

48. ábra Színe: zöld vagy sárga

C 414 FENYVES

49. ábra
Színe: zöld
vagy fekete

A túlevelű erdők, fenyvesek, borókások kiegészítő jele, talpas változatban nemzeti jel.

A fenyőerdő területén egyenletes elosztásban kitöltőjelként alkalmazzuk, de egyedülálló tájékoztató fenyőt is jelölhetünk vele. Ez utóbbi esetben a jelet kissé megnagyobbitott formában alkalmazhatjuk.

A jel nem fordítható el, mert más jelekkel is összetéveszthető. A jel árnyékolása és talpa is a megkülönböztetést szolgálja. Zöld színnel is alkalmazható, sőt ajánlatos, de nagyon nehezen futható erdőben csak feketével.

A másfél méternél alacsonyabb fenyőültetvényeket vagy borókásokat jellegüktől függően nyílt vagy félig nyílt területek minősíthetjük, és sárga vagy halványsárga színmezőben fenyőjellel ábrázolhatjuk.

Síkrajz

A síkrajz vagy alaprajz (vázrajz, helyzetrajz) fogalma alatt a vizek, a növényzet és a domborzat fogalmába nem foglalt térképelemek rajzát értjük.

Hagyományos elnevezés, melynek eredete a hajdani vázrajz, vagyis a vízszintes méréssel felvételezett térképtartalom volt, szemben a magasságméréssel szerkesztett hegyrajzzal. A vázrajz módosult síkrajzzá és a domborzatrajzon kívül minden más terepelemet magába foglalt. Magyarazzák a síkrajzot úgy is, hogy a felszín síkján helyezkedik el, vagy hogy a papír síkjára rajzolják. Ezek azonban inkább belemagyarázások a régi felmérésmódból, majd az első magyar katonai térképészet kétszínés (síkrajz-hegyrajz) térképeinek készítményéből eredő, és ma már elavult elnevezés értelmezésébe.

Az alaprajzot vázvonalak és egyezményes jelek, jelábrák képezik. Színük általában fekete.

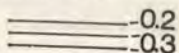
A vázvonalat az ábrázolt terepelem középvonalában vezetjük. Az egyezményes jelek esetében a szimmetrikus jelábrák középpontja vagy metszéspontja, az álló vonalas jelábráknak a talppontja vagy a súlypontja jelöli a pontos helyet.

A fekete színű sziklás-köves jeleket a domborzati formákhoz; a hidakat, kutat és víztárolót a vizekhez; a birtokhatárt, növényzethatárt és a fanemek jeleit pedig a terepfedezethez soroltuk a velük való szoros kapcsolatuk miatt.

Síkrajzi elem a tájolóvonal, a vonalas aránymérték és a névrajz is.

A különféle utakat mindig futhatónak vesszük és ezért nem ábrázoljuk külön színszalaggal.

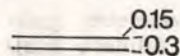
A 501 AUTÓPÁLYA

50. ábra
Színe: fekete

A kétsávos autópályákat ábrázoljuk e jellel. Veszélyessége miatt mellette vagy alatta minden járható átereszt, kerítést stb. fel kell tüntetni.

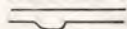
A 502 MŰÚT, KILOMÉTERKŐ

51. ábra

Műút jelével a szilárd burkolatú és legalább gépkocsival járható szélességű, épített utakat ábrázoljuk.

A kilométerkövet arra az oldalra rajzoljuk, ahol az a valóságban is található.

52. ábra
Színe: fekete

A méretarányban kifejezhető szélességű műutakat (várakozóhelyeket, kitérőket, csomópontokat) a két szegélyvonal széthúzásával, tehát nagyobb belső vonalközzel ábrázoljuk.

A töltésen vagy bevágáson vezetett műutat ezek jeleivel kapcsoljuk.

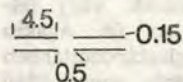
A műút jelét lehetőleg ne szélesítsük. Inkább méreten alul ábrázoljuk, mert a töltés és bevágás jelei a valóságosnál általában nagyobb rajzterületet foglalnak el. Köves, veszélyes részsük esetén a vasútnál leírtakkal megegyezően járunk el.

A műút határesetei a kőszórással, sóderrel javított burkolatú széles gyalogsétányok és a keskeny erdőgazdasági utak. Ezek minősítésénél a környezet és az összbnyomás dönt. Széles műút közelében természetesen „leminősíthetünk” kocsútra, gyalogútra; útszegény erdőterületen viszont célszerűbb a „felminősítés” műútra.

A kilométerkő, tábla ábrázolása nemzeti jellel történik.

A műút mint futható vonal fehéren marad. Piros színt is kaphat. A domborzat színe is megfelelő.

B 503 ÉPÜLŐ ÚT

53. ábra
Színe: fekete

A tervezés vagy a megvalósulás fázisában levő utak ábrázolására használt jel, de csak a térkép elavulásának (példányszámtól függő) mértékében.

A 504 KOCSIÚT (DÓZERÚT)

————— 0.3

54. ábra

Színe: fekete

A két keréknyomnál szélesebb, gyakran járt és elegyengetett felületű talajutak jele.

Általában az erdőkitermeléshez vagy más erdei létesítményekhez vezetett új földutak ezek, amelyeket földgyalukkal vágnak át az erdőn. Ezzel a jellel ábrázoljuk a településeket összekötő fő közlekedési talajutakat, valamint a leminősített gyenge burkolatú vagy keskeny műutakat és a széles sétányokat is.

A jel keskeny (20 000-es térképen is csak 6 m széles) sávot fed le.

A kocsíút jele töltés és bevágás jellel kapcsolható, esetleges kilométerköveit a megfelelő oldalon jelezzük.

A 505 SZEKÉRÚT

—————^{2.2}——— 0.3
—————_{0.3}—————

55. ábra

A két keréknyomú, felismerhetően járt erdei és mezei talajutak, dűlőutak jele.

Az irtással átvágott, egyenes vonalon kitűzött szekérutak általában nyíltak. A fák közt kanyargó és a lejtőviszonyokhoz igazodó szekérutak felett viszont gyakran összeborul a lombkorona. Ez utóbbiak nehezebben ismerhetők fel, ezért a két keréknyomnak jól láthatónak kell lennie ahhoz, hogy jártnak minősíthessük a szekérutat.

A szekérút több mint vezetővonal, keresztirányban is felismerhető felfogóvonal.

Az út vonalát, szagatásait keresztezés, elágazás vagy betorkollás esetén mindig összehúzzuk.

—————¹²⁵——— 0.25

56. ábra

Színe: fekete

Rajzi közel csak akkor csatlakozhatnak az útvonalak, ha a keresztezésben valóban megszűnik vagy felismerhetetlenné válik az út. Ágakra szakadozás esetén a leghatározottabban kivehető vagy leginkább szembetűnő ágat rajzoljuk ki.

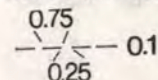
A két keréknyomnál szélesebb mezei utakat is célszerűbb szekérútnak ábrázolni, ha azok nem túl szélesek, és sűrűn fordulnak elő.

A szekérút jele is kapcsolható a töltés és a bevágás jelével. A bevágás nagyon gyakori jelenség a talajutakon. Különösen a löszös, vályogos talajú lejtőoldalakon képződnek több méter mélységű, úgynevezett mélyutak.

A töltés-bevágás elsősorban akadályt jelent. Tájékoztató elemekben szegény területen azonban a jól szembentűnő kis feltöltéseket és sekély bevágásokat is felvesszük a térképre. Egyébként csak a 2 m körüli vagy annál mélyebb, illetve magasabb szakadó falakkal, rézsűkkel terheljük a térképet.

Az utak elágazásaira mondottak vonatkoznak az egyéb utakra is, melyet az IOF jelkulcs külön is feltüntet (A 508, 509).

A 506 GYALOGÚT

57. ábra
Színe: fekete

Az egynyomú, keskeny, jól kitaposott gyalogút jele. Majdmindig kanyargós vonalvezetésű út, amelyet a lakott helyek, szálláshelyek, valamint a munkaterületek közötti napi gyalogos forgalom alakít ki.

Általában a vasútállomásokhoz, az erdőművelés területeihez és a bányákhoz toronyirányba vezető, kanyarulatokat lerövidítő csapások ezek, amelyeket évente újra taposnak. Gyalogutakat találunk az erdei üdülők, források és kilátók között is, amelyeket a sétálók vagy turisták járnak ki.

Bevágás és töltés általában nem jellemzi a gyalogutat. Járdaszerűen kiépített, korláttal biztosított és jelzett gyalogutakkal már inkább találkozunk.

Kitaposott vonalán keresztülfutva észlelhető, jól felismerhető, tehát felfogóvonalnak minősíthető.

A 507 ÖSVÉNY

Az egynyomú, jól kivehető hegyi, erdei csapások, vadcsapások, separt erdei ösvények, felhagyott gyalogutak, ritkán járt meredek hegyi ösvények jele.

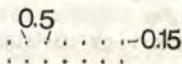
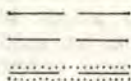
Ösvényjellel ábrázoljuk a jelzett turistautak nagy részét is.

Vonalvezetésük általában kanyargó, meredek oldalon szerpentines.

Az emberjárta ösvények, az erdészek, vadőrök, turisták és gombászok által járt ösvények egyenletesebben kijártak. Valahonnan valahová vezetnek; patak mentén a nyeregbe, gerincvonalon a kilátóhoz, oldalban a vadászeshez. Közben fokozatosan halványulnak. A vadcsapások szinte a semmiből erednek és fokozatosan erősödnek fel a források, tócsák, dagonyák, etetők irányába. Ezek közül csak a legjobban jártakat vesszük fel egyes esetekben.

Fontos ismérve az ösvénynek, hogy csak hosszirányban, tehát rajta futva ismerhető fel. Vezetővonal, de nem felfogóvonal.

A 510, 511, 512, 513, 514, 515 NYILADÉK

58. ábra

A 20 méternél nem szélesebb erdei nyiladékok, erdővágások jele.

A nyiladékok általában egyenes irányúak, nem igazodnak a domborzati és lejtőviszonyokhoz. Amennyiben út vagy vezeték fut bennük, akkor csak ez utóbbiakat ábrázoljuk, a nyiladékok nem.

Nyiladékjellel ábrázoljuk azokat a felhagyott, járatlan talajutakat is, amelyeket benőtt a fű vagy a bozót, és már a keréknymok sem látszanak.

Az IOF jelkulcs szerint majdnem minden nyiladékon színsávot kell alkalmazni. A hazai gyakorlatban csak a

3—4 méternél keskenyebknél nem alkalmazunk színeket. A magyar erdők nyiladékeinak többsége 4—10 méter széles.

A nyiladékok lehetnek egy méter szélességtől kezdődő keskeny, ösvényszerű, úgynevezett cérnanyiladékok, több méter szélességű felhagyott szekér- vagy kocsiuyszerűek és hosszú, egyenes vonalú eredeti erdei nyiladékok. Futhatóságuknál olykor fontosabb a tájékozódásban betöltött szerepük.

Az erdő és a benne vezető nyiladék futhatóságának egyezése esetén külön színszalagos jelölésre nincs szükség. Futható erdőben futható nyiladékot, vagy nehezen futható erdőben ugyanilyen jellegű nyiladékot külön jelölni nem kell, de nem is tudjuk.

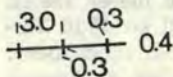
A 4—20 méter széles nyiladékot jellegének megfelelő színszalagos jelöléssel egészítjük ki.

Eltérés esetén elsősorban a futást akadályozó nehézségi fokozatok jelölését kell megoldani, a nyiladék nyílt jellegének jelzése másodrangú kérdés.

A futható nyiladék jelölésére általában elegendő a fehér színszalag. A 4—20 méter széles nyiladékban egy keskeny futható sáv mellett áthatolhatatlan bokros-bozótos szélek is lehetnek. Erre való tekintettel a teljes szélességben nyílt, jól belátható, kitisztított és egyben futható erdővágást sárga színszalaggal is jelölhetjük. A nemzetközi gyakorlatban is gyakori a nyílt és jól futható nyiladék sárga színszalagos ábrázolása. A kisebb-nagyobb mértékben elbozótosodott nyiladék a futhatóságnak megfelelő zöld színszalagot kapja. Így elérjük azt is, hogy a nyiladék felfogóvonal jellege érvényesüljön.

A színszalagot 1 mm szélességgel rajzoljuk. A keskenyebb nehezen látható, a szélesebb viszont túllépné a legszélesebb vonaljeles nyiladék (20 000-es térképen 20 méter) alaprajzát.

A 20 méternél szélesebb erdővágást alaprajzban tisztásként ábrázoljuk. A széleket vonalas vagy pontsoros jellel, a belső részt jellege szerinti színezéssel, az esetleg benne futó utat, vezetéket pedig egyezményes jelével jelöljük.

59. ábra

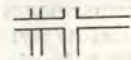
A több vágányú vasútvonalat is egy vonallal ábrázoljuk, ha térközük nem teszi lehetővé az alaprajzi ábrázolást. Általában 20 méter (20 000-es térképen 1 mm) pályaközig nem érdemes kettős vonallal terhelni a térképet.

60. ábra

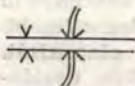
A vasúti alagutat csak olyankor ábrázoljuk, ha a gyalogközlekedés engedélyezett. Az alagutat a vasútvonal megszágatásával jelölhetjük. A töltésen vagy bevágásban vezetett vasutat a töltés vagy bevágás jelével kapcsoljuk. A betonozott, kövezett vagy sziklába vájt rézsűket fekete színben rajzoljuk. A veszélyes szakadásfalak peremeit vastagított (0,2 mm széles) szegélyvonallal hangsúlyozzuk.

A vasútvonalat közismert jellegére való tekintettel nem szükséges színszalagos ábrázolással kiegészíteni. Sárga színt is csak a pontsorral jelölt kiszélesedő szegélyeken alkalmazunk.

61. ábra

Színe: fekete

62. ábra

Színe: fekete

Valamennyi sínpályával kapcsolatos közlekedési vonalat, a normál- és kisvasutat, a villamosvágányt, a siklót és fogaskerekű vasutat egyaránt vasútjellel ábrázoljuk.

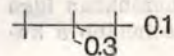
A vasúti alagutat csak olyankor ábrázoljuk, ha a gyalogközlekedés engedélyezett. Az alagutat a vasútvonal megszágatásával jelölhetjük.

A töltésen vagy bevágásban vezetett vasutat a töltés vagy bevágás jelével kapcsoljuk. A betonozott, kövezett vagy sziklába vájt rézsűket fekete színben rajzoljuk. A veszélyes szakadásfalak peremeit vastagított (0,2 mm széles) szegélyvonallal hangsúlyozzuk.

A vasútvonalat közismert jellegére való tekintettel nem szükséges színszalagos ábrázolással kiegészíteni. Sárga színt is csak a pontsorral jelölt kiszélesedő szegélyeken alkalmazunk.

A futható alagutat a műút szágatott jelével ábrázolhatjuk. A felüljárót kétvonalas úton át a felső út folyamatos rajzával, egyvonalas úton át pedig a felső út folyamatos rajza mellett a hídjel ékeinek kétoldalú kiegészítő jelölésével ábrázoljuk. Az aluljáró-felüljáró csatlakozások felismerését a töltés és bevágás jelek kiegészítő ábrázolása is elősegíti.

A 517 VEZETÉKEK (drótkötélpálya, silft, villanyvezeték)

63. ábra

Vezetékjellel ábrázoljuk az összes légvezeték, föld feletti szállítópályát, villanyvezeték, telefonvezeték, gázvezeték.

A vezetékek között nem teszünk különbséget. Egyazon jellel ábrázoljuk valamennyi, oszlopon vagy erősebb tartószerkezeten kifeszített drótvezeték, libegőt és a bányák, rakodók szállítószalagjait.

Az egymás melletti vezetékeket csak akkor ábrázoljuk külön jellel, ha nagy távolságra vannak egymástól (20 méternél távolabb), vagy irányuk nem párhuzamos.

A töréspontokat nagy pontossággal kell ábrázolnunk, mert a töréspontok közötti hosszú egyenes távolságon a vezeték menti terepelemeknek végig egyezniük kell. A terepbejáráskor célszerű a vezeték alatt végigmenni és a csatlakozó terepelemeket a vezeték megfelelő oldalához helyes távolságra igazítani.

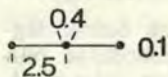
A keresztvonalkákat az oszlopok vagy tartószerkezetek bemért helyeire rajzoljuk. Az utak, kerítések rajzával egybeeső vezetékeket a következetesen helyükön kirajzolt keresztvonalkák jelzik.

A vezetékek általában nyiladéokban, bozotos sarjerdőben vagy fiatal ültetvényben szelik át az erdőt. A 20 méternél keskenyebb sávot, erdőátvágást nem ábrázoljuk a vezeték vonala mellett. A növényzet jellegét azonban a nyiladékhöz hasonló módon színszalaggal jelöljük.

A nyiladékhöz hasonló módon ábrázoljuk és színezzük a 20 méternél szélesebb erdőátvágásban futó vezeték is.

A 518 ALAGÚT

A versenyzők számára járható alagutak jelölését a megfelelő utaknál ismertettük.

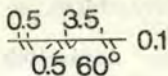

64. ábra

Színe: fekete

A fal, rakott kőfal jelét hazánkban igen ritkán alkalmazzuk, helyette inkább a kerítés jelét használjuk.

A 520 B 521 KERÍTÉSEK, FALAK

65. ábra

Színe: fekete

Valamennyi kerítést és kerítésszerű falat ezzel a jellel ábrázolunk, legyen az kőfal, bástyafal, támfal vagy drót-, deszka- és sövénykerítés.

A kettős fogazású jellel az akadályt képező kerítéseket ábrázoljuk, amelyeken nagy magasságuk, balesetveszélyes voltak vagy tiltó jellegük következtében nem lehet, illetve nem szabad áthatolni (átmászni, átbújni, átugrani).

A kis objektumokat (kis udvar, kis csemetekert, kis temető, dögtemető) körülzáró kerítéseket, valamint a csenevész kerítéseket, karámokat nem ábrázoljuk. Határoló vonalként esetleg 0,1 mm-es birtokhatár jelet alkalmazhatunk, ez ugyanis kevesebb helyet foglal el.

A kettős fogazású kerítésen belüli terület részletes ábrázolására nem sok gondot kell fordítani. Elegendő tájékoztató jellegüket kifejezni, sárgával, zölddel színezn.

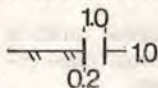
Körülzárt területen a kerítés fogazását befelé, útmenti kerítésnél az úttal ellentétes oldalra rajzoljuk. A támfalat a mélység felé, a rézsű lejtése felé fogazzuk. A támfal egyben az átgázolhatatlan vizek záróvonalát is jelentheti.

A rakott kőfalat a sziklajel erősebb pontjainak sorával ábrázolhatjuk. Pontok helyett háromszögű sarkos kőjeleket is alkalmazhatunk.

Az élősövényt, a sűrű bokorsorszerű kerítést a gyümölcsös pontsorával jelölhetjük. Még előnyösebb a zöld pontsoros vagy zöld vonalas jelölés.

A kerítés színhatároló vonalat képez. Kétoldali útmenti kerítésnél a köztes részt jellege szerint színezzük vagy hagyjuk ki a színezésből.

A 522 ÁTJÁRÓ

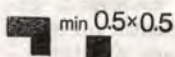

66. ábra

A kerítésen átvezető kapukat és átjárókat a kerítésjel megszakításával jelöljük.

A kerítés feletti épített átjárók, deszkapallók, létrás átjárók ábrázolása bürűjellel is lehetséges.

A 523 ÉPÜLET

67. ábra
Színe: fekete

Épületjellel jelöljük a falakkal határolt és tetővel fedett építményeket építési anyaguktól függetlenül.

A kőház, faház, vályogviskó, ól, fészer, váróhelyiség, a templomtól a beépített lakókocsiig — mind ábrázolható épületjellel.

Az egyezményes jellel jelölhető objektumokat (templom, kápolna, kilátótorony), ha sajátos formájukat nem akarjuk hangsúlyozni, épületjellel is ábrázolhatjuk. Célszerűbb is az épületjeles ábrázolás, annál is inkább, mivel a templom, kápolna és kilátótorony jelek nemzeti jelek, amelyek nemzetközi versenyeken zavaróak.

Épületjellel általában a településen kívüli építményeket ábrázoljuk. A település vonalkázott részein csak indokolt esetben, kiemelésképpen rajzolunk épületjelet (versenyközpontnak, szálláshelynek alkalmas iskola, kultúrház stb.).

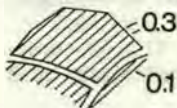
Az épületjelenek egyeznie kell az építmény valóságos alakjával és tájolásával.

A jel lehet kör alakú, négyzetes, téglalap vagy L alakú. Az alaprajzban ábrázolható nagyméretű épületeket természetesen valóságos alakjuk szerint rajzoljuk. A kisebb kiugrásokot, támfalakat és melléképületeket belátásunk szerint hangsúlyozzuk vagy mellőzzük.

A jel legkisebb méretét kör alak esetén 0,6 mm átmérőjű kitöltött körre, korongra növelhetjük.

A lakóépületeket és ipari épületeket a gazdasági épületektől nem különböztetjük meg.

A 524 TELEPÜLÉS

68. ábra
Színe: fekete

A település vonalkázott jelölése mind a háztömbök, mind a zárt udvarok, ólaskertek, szérűskertek területét fedi.

Az utcák közül csak a futhatókat jelöljük, a zsákutcákat, a telkekre vagy zárt telepekre bevezető utakat, bejárókat nem.

A település rajza erősen összevont, generalizált. Településen belül csak a nagyon jelentős objektumokat ábrázoljuk. Ilyenek lehetnek: a templom, a kilátótorny, a víztorny, a gyárkémény, amelyek a tájolásban nyújtanak segítséget, valamint a versenyközpontok, szálláshelyek épületei és a hozzájuk vezető utak.

A település széleit, ha más vonalas elem nem határolja, 0,1 mm-es vonallal zárjuk le. A vonalkázás irányát a jelkulcs ÉK—DNY irányba mutatóan ajánlja. A vonalkák szélessége a nemzetközi gyakorlatban 0,1 mm.

A település rajza színezés nélkül is megáll, azonban ajánlatos a sárga színezés. Természetesen a zöld és a halvány sárga színek is helyénvalóak lehetnek.

B 525 KIEMELKEDŐ ÉPÜLET

69. ábra
Színe: fekete

Településen belül egyes jellegzetes, feltűnő és tájékozódásra alkalmas épületeket jelölnünk kell az előzőekben leírtaknak megfelelően.

70. ábra

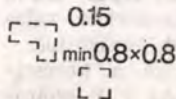
Színe: fekete

Nemzeti jel a templom, kápolna. Alkalmazása nem kötelező. Csak a közismert tornyos és vallási vonatkozású építményeket: templomot, kápolnát, temetőkápolnát, mauzóleumot, haranglábat ábrázoljuk ezzel a jellel.

A tájékozódást elősegítő, messziről látható templomot, kápolnát településben is kiemelhetjük ezzel a jellel. Formailag a kápolnát a templomtól csak kisebb mérete és településen kívüli helyzete, elhagyatottsága különbözteti meg.

A torony bemért helye a körjel közepére esik, a jel csak kismértékben (max. 30°) fordítható el.

A 527 ROM

71. ábra

Színe: fekete

Rom jelével a hiányos falú, tető nélküli vagy omladozó és lakatlan épületeket, épületmaradványokat, várromokat, összeomlott építmények halmazát, építőanyag-maradványait ábrázoljuk, olyanokat amelyek a tájékozódást elősegítik.

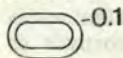
A méretarányban ki nem fejezhető, kis kiterjedésű romokat sziklajellel vagy a kis objektum jeleivel is pótolhatjuk. Ilyenek lehetnek az összedőlt, fából épített kilátótorony vagy térképészeti gúla, kunyhó, mészégető kemenec és a szénégető boksa maradványai.

A méretarányban ki nem fejezhető rom egyezményes jellel minden oldalon 0,15 mm-es közzel megszakítjuk, amint azt az alaprajzi ábrázolásnál is tesszük. A legkisebb jelméretet a könnyebb olvashatóság érdekében 1,0×1,0 mm-re növelhetjük.

A rom jele alaprajz szerint rajzolható és elforgatható.

A romos terület színezése nem követelmény, bár a színezés minden esetben csak előnyös lehet.

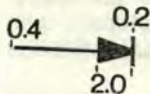
A 528 SPORTPÁLYA

72. ábra
Színe: fekete
és sárga

Az állandó jellegű, felszereléssel, jelöléssel ellátott sportpályákat nagyságuknak megfelelően ábrázoljuk.

A 529 LŐTÉR

A lőtereket veszélyességük miatt ábrázoljuk. A nyíl a lőirányba mutat.

73. ábra Színe: fekete

B 530 KERESZT

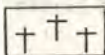

74. ábra

Az egyes kereszt jelével a magányos sírokat, útmenti keresztteket, szentképes fákat, kálvária képoszlopokat, emlékműveket, valamint a kis területű temetőket ábrázoljuk.

Az objektumok bemért helye a keresztjel tövére, alsó végére esik. Az IOF előírása szerint a bemért hely a kereszt közép-pontja. Külföldi térképeken ezzel a felfogással gyakran számolni kell.

B 531 TEMETŐ

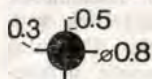
75. ábra

Általában a 30—40 méternél hosszabb oldalú temetőket ábrázoljuk körülhatárolt formában, keresztjeles kitöltéssel. Az oldalakat minden esetben 0,1 mm-es vonallal vagy más vonalas jellel (kerítés, út) lezárjuk. A temető belső területét keresztjellel töltjük ki. A keresztjeleket sakk-táblaszerűen helyezzük el. Köztük odalirányban 1—2 jelterületű közt, alul és felül pedig az oldaltávolságoknál kisebb rajzközt hagyunk, és az alsó jeleket a két felső középvonalában helyezzük el.

Az utakat utcaszerűen jelölhetjük, de csak az átfutás szempontjából, hogy ezzel az úton kívüli futásnak elejét vegyük.

A temetők területét — a csak egy kereszttel jelzett kis temetők esetében is — jellegük szerint színezzük.

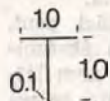
A 532 NAGY TORONY

76. ábra
Színe: fekete

A nagyméretű, épített kilátótornyokat, antennatornyokat, kiemelkedő gyárkémenyeket ábrázoljuk ezzel a jellel. A pont bemért helye a korong középpontja.

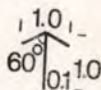
A 533 MAGASLES, KIS TORONY

77. ábra
Színe: fekete

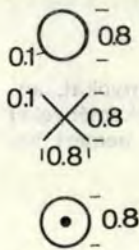
A T alakú jelet minden toronyszerű építményre: kőből, fából készített kilátótornyra, kisebb tűzfigyelő toronyra, térképészeti gúlára és elsősorban magaslesre alkalmazhatjuk. A jel kismértékben (max. 30°) elforgatható. Hazánkban a pont bemért helye a jel talppontja. Az IOF előírása szerint — úgy mint néhány hasonló jelnél — a pont bemért helye a jel súlypontja.

B 534 VADETETŐ

78. ábra
Színe: fekete

Valamennyi vadetető jele, legyen az oszlopon álló, tető alatti szarvas- vagy őzetető vagy kis madáretető. A vadetető bemért helye hazánkban a jel talppontja, az IOF jelkulcsa szerint a súlypontja. A kisebb méretű, alacsonyan elhelyezett és nehezebben fellelhető etetőket, fácánetetőket, itatókat, sózókat a kis objektumok jeleivel is ábrázolhatjuk. A jel csak kismértékben (max. 30°) forgatható el.

79. ábra
Színe: fekete

Minden egyéb, tájékozódásra alkalmas, jelkulcsban nem szereplő tereptárgyat jelölhetünk körrel vagy átlós kereszttel. Hazánkban a legnagyobb jelentősége a határjelnek van, amelyet majd minden esetben ábrázolni kell. A határjel fogalmába tartozik a közigazgatási és országhatárok mellett a birtokhatárok jól felismerhető jelölése is. Ilyenek lehetnek: határkő, faoszlop, határdomb, kőhalom és a határjelző feliratos tábla.

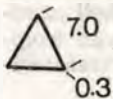
A határjel elsősorban tájékozási pont. A nem tájékoztató határjeleket nem ábrázoljuk. Eldőlt oszlop, fűben, bozótban nem látható kövek, vagy a más, szembetűnőbb tájékoztató terepelemek szomszédságában meghúzódo határjelek felvétele főleges.

A bemért helyet a körjelben levő pont képviseli, mely egyben a kis objektumtól is megkülönbözteti. Külföldön, egyes régebbi térképeken a határ vonalait is szokták jelölni, azonban, mint a valóságban fel nem lelhető elméleti vonal, szükségtelen.

Pályajelölések

A versenyszabályzatban már ismertetett jeleket a rendezőség által biztosított térképekre lila vagy esetleg piros színnel rajzoljuk be.

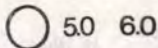
601 RAJT

80. ábra

A rajt, illetve a térkép átadásának a helye. A háromszög középpontja a rajt terepi helye. Az egyik csúcsa mindig az első ellenőrző pont irányába néz.

602 ELLENŐRZŐ PONT

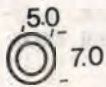

81. ábra

A kör nagyságát az adott mérethatáron belül úgy kell megválasztani, hogy a pont környékén az olvashatóságot ne zavarja.

Ha a kör lefed fontos részleteket, akkor az adott helyen, kis szakaszon meg kell szakítani.

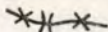
603 CÉL

82. ábra

A kettős kör jelenti a mindenkori célvonal, az időmérés helyét. Váltóversenyen a háromszög mint rajt bejelölése fölösleges; tilos!

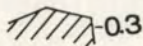
TILOS ÚT ÁTJÁRÓVAL

83. ábra

A versenyző számára tilos utakat keresztláncolattal látjuk el. Az esetleges átjárókat, vagy műutaknál a kötelező átjárásokat két kis ívvel jelöljük.

TILOS TERÜLET

84. ábra

A bármely okból tilos terület jelölése az ÉK—DNY irányú vonalkázás.

Egyéb jelek

TÁJOLÓVONAL

85. ábra

A mágneses északi irányba mutató, általában 500 méterenként rajzolt észak—déli irányú folyamatos vonal. A skandináv térképeken 0,1—0,15 mm vastag fekete, hazánkban 0,2 mm vastag kék vonal. Északi végét nyíllal kell hangsúlyozni. Meg kell szakítani a vonalat, ha kis szögben metsz olyan terepelemet (patak, vizes árok stb.), melynek olvashatóságát zavarja.

MÉRFTARÁNY

Méretarány 1:15 000

86. ábra

Alapszínköz 5 m

A méretarányokat számadattal jelezzük. Például 1:20 000 azt jelenti, hogy a térképen mért egy egység a valóságban 20 000 egységgel egyenlő. A térképi távolság átszámításának megkönnyítésére vonalas aránymértéket szerkesztünk, melynek segítségével közvetlenül leolvashatjuk a térképi hosszának megfelelő valóságos távolságot.

PONTMEGNEVEZÉS MEGADÁSA JELKÉPEKKEL

A tájékoztató futás nemzetközi kapcsolatai egyre szélesednek, a pontmegnevezések megadása a IOF (Nemzetközi Tájékoztató Futó Szövetség) hivatalos nyelvein (angol, német) félreértésekhez vezethet. Ezért határozta el az IOF Technikai Bizottsága, hogy jelképrendszert dolgoz ki a pontok nevének megadására. A jelképrendszer 1976 óta több nagy világvizsgálaton vizsgázott sikerrel.

Jelenleg mindkét rendszert párhuzamosan használják, vagyis a német és angol nyelvű megnevezés mellett a jelképeket is. Az idegen nyelvű pontmegnevezés általában a műsorfüzetben szerepel, míg a jelképes pontmegadás a térképre van nyomtatva.

Jelképek a pontok megnevezéséhez

PONTMEGNEVEZÉSTÁBLÁZAT KÉSZÍTÉSE

Az IOF jelképrendszerében nem szereplő tereptárgyak ábrázolására alkalmazhatunk más kifejező jelképeket is, például rókavárta stílizált rókát, fatöncsre stílizált fatöncsöt.

A Magyar Tájékoztató Futó Szövetség a hazai versenyekre nem írja elő kötelezően a jelképek használatát, de nemzetközi versenyeken az angol és a német pontmegnevezések mellett a jelképek alkalmazása is előírt. A rendezőknek törekedniük kell az IOF jelképrendszer alkalmazására, még azon az áron is, hogy a megnevezések szürkébbek, szegényebbek legyenek. Törekedni kell a megadott jelkép-

rendszeren belül maradásra, és csak a legszükségesebb esetben szabad nem ismert jelképet bevezetni. Ekkor azonban az új jelet a versenyt megelőzően angolul és németül ismertetni kell.

A hazai, nem nemzetközi versenyeken is ajánlott a jelképek alkalmazása, még kezdő versenyzőknek is, de csak szöveges pontmegnevezéssel együtt. Így jól rögződnek a jelképek és az egyre szélesedő nemzetközi versenykapcsolatokban nem lesz fennakadás a jelképek használatában.

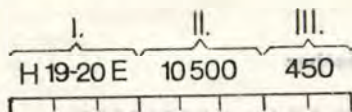
A pontmegnevezéseket táblázatba foglalva adjuk meg. A jelképek és az egyre szélesedő nemzetközi versenykapcsolatokban nem lesz fennakadás a jelképek használatában.

A pontmegnevezéseket táblázatba foglalva adjuk meg.

A pontmegnevezések táblázata három részből áll: fejléc, pontmegnevezés, információk a célról.

A táblázat négyzetei 7×7 mm-esek. Vízszintesen a táblázat nyolc négyzetből áll, függőlegesen pedig annyiból, ahány ellenőrző pont van az adott kategóriában. A négyzetet határoló vonalak közül balról az első, a negyedik és a hetedik vonalat vastagítva rajzoljuk.

FEJLÉC

87. ábra

A fejléc beosztása:

I. Kategória

Balról jobbra az 1—3. négyzetsor fölött.

A képjelek fejlécének értelmezése:

H betűjel megfelel a magyar F jelzésnek (Herren=Férfiak).

D betűjel megfelel a magyar N jelzésnek (Damen=Nők).

II. Légvonaltáv méterben

Balról jobbra a 4—6. négyzetsor fölött.

III. Szintkülönbség az optimális útvonalon.

Balról jobbra a 7—8. négyzetsor fölött.

PONTMEGNEVEZÉS

A pontmegnevezések nyolc oszlopa a következőket jelenti:

A: Az ellenőrző pont sorszáma

B: Az ellenőrző pont kódja

C: Melyik tárgy hasonló a körzeten belül

D: Az ellenőrző pont tárgya

E: A megnevezés pontosítása

F: Az ellenőrző pont tárgyának mérete

G: Az ellenőrző pont elhelyezkedése a tárgyon, terepformán

H: Más fontos információk

Példaként álljon itt egy pontmegnevezés:

3., 54, keleti rét, benőtt bozótos, (8×6 m), ÉNy-i sarka, frissítőpont.

A B C D E F G H

3	54	→	○	⊗	8×6	┌	▽
---	----	---	---	---	-----	---	---

88. ábra

Az A és B oszlop nem kíván magyarázatot. A C oszlop jelentése: melyik tárgy hasonló a körzeten belül. Természetesen csak a hasonlókhöz, vagy a majdnem hasonlókhöz képest. (Nem tévesztendő össze a G-vel, amely a tárgyon, terepformán belüli ellenőrző pont elhelyezkedését magyarázza.)

A példák megvilágítják a C oszlop alkalmazását.

C D

↓	≡
↗	●
—●	≡
—	↘
—●	—
	▲
●	○
●	○
●	●
●	○

89. ábra

Déli
(mocsár)

Északkeleti
(kúp)

Felső
(sziklafal)

Alsó
(ösvény)

Középső
(sziklatömb)

(Két domb)
között

(Kúp és domb)
között

A D oszlop: az ellenőrző pont tárgya.
Az IOF ajánlott jelrendszere szerint:

D	90. ábra		
●	Kúp	▲	Sziklatömb
○	Domb	▲▲▲	Sziklamező
X	Nyereg	⊙	Tó
┌	Tereplépcső (terasz)	⌒	Kis tó
└	Orr	∇	Vizes gödör, dagonya
≡	Gerinc	○	Kút
∪	Lapos metsződés	⌒	Forrás
∩	Metsződés	▧	Patak
∪	Horpadás	▧	Árok
○	Mélyedés	≡	Szárazárók
E	Sziklafal	≡	Kis mocsár
∇	Gödör	≡	Mocsár
⊙	Kőfejtő	≡	Szilárd terület (mocsárban)
☀	Csupasz szikla	◇	Nyílt terület
		◊	Félig nyílt terület
		▲	Facsoport

	Erdősarok
	Bozótos
	Tisztás
	Jelleghatár
	Erdővágás
	Ösvény
	Út
	Híd
	Kerítés
	Fal
	Épület
	Rom
	Torony
	Vadetető
	Kereszt, sír

	Tereplépcső
	Töltés, gát
	Barlang
	Köves terület
	Kőrakás
	Tarvágás
	Magasles
	Sziklatorony
	Magányos fa
	Sózó
	Gyökér
	Határkaró, határkő
	Szénégető
	Hangyaboly
	Gödrös terület, rókavár

Az E és F oszlopokat együtt tárgyaljuk. Mindkettőnek két jelentése lehet. Egyik jelentésükben különösen szoros kapcsolatban állnak.

Első jelentésük: vonalas tárgyak vagy azok kombinációi. Ha két vonalas „tárgy” kombinálódik, akkor a D oszlopban szerepel az egyik, az E oszlopban a másik terepvonal, és az F mutatja a kombinálódás módját. Ha csak egy vagy egyféle vonalas elemen belüli helymeghatározásról van szó, akkor a D oszlopban szerepel a tereptárgy, terepvonal, az F rovatban a helymeghatározás vagy a kombinálódás módja.

Másik jelentésük: az E oszlop a pontmegnevezés pontosítására, míg az F a méretek megoldására szolgál.

Példák:

Első jelentés (kombináció): Második jelentés (pontosítás):

E F		91. ábra	E F		92. ábra
	X	Ösvény keresztezés			Lapos
	X	Ösvény-erdővágás keresztezés			Mély
		Útelágazás			Benőtt, bozótos
		Patak-árok elágazás			Nyílt
		Patak-könyök	2.2		Magasság (méter)
		Árok-könyök	8x8		Szélesség, hosszúság (m)
		Szárazárok vége			Köves
		Patak eleje (forrás)			Mocsaras
					Homokos
					Fenyves
					Lombos

A G oszlop az ellenőrző pont elhelyezkedését jelzi a tereptárgyon, terepformán.

Vigyázzunk, itt nem arról van szó, mint a C pontban, hogy az adott tereptárgy hogyan helyezkedik el a többi (hasonló) tereptárgy között, hanem arról, hogy ellenőrző pontunk a terjedelmes objektum melyik részén helyezkedik el.

Példák:

93. ábra

	Északi oldala
	Északnyugati széle
	Keleti sarka (belül)
	Délnyugati sarka (kívül)
	Déli csúcsa
	Nyugati része
	Felső része (teteje)
	Alsó része (lába, alja)
 tetején
	Déli lába
	Lábánál (iránymegjelölés nélkül)

A H oszlop az egyéb fontos tudnivalókat tartalmazza.

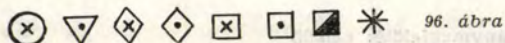
H 94. ábra	
	Frissítópont
	Rádiópont (ha a versenybírósg helyesnek tartja ezt közölni)
	Hivatalos ellenőr kezeli és ellenőrzi a kartont
	Elsősegélyhely

INFORMÁCIÓK A CÉLRŐL

	-----		Az egész befutószakasz szalagozott
	--- 350 ---		A befutószakaszra villaszerűen más szalagozások is befutnak
	220		Nincs szalagozás

95. ábra

Ezzel tulajdonképpen véget is ért a jelképrendszer ismer-
tetése. Nem beszéltünk még az eddigi jelképekkel le nem ír-
ható egyéb objektumokról. Ezekre az IOF a következőket
ajánlja:

E jelek szabatos értelmezését a tájékoztatóban meg kell
adni.

Eddig túlságosan részleteiben ismertettük a rendszert, ezért összefoglalásként álljon itt két példa. A példákából az is látható, hogy nem kötelező kitölteni minden rovatot. Ahol az ellenőrző pontnak nincs sok „mondanivalója” a versenyző számára, ott nem kell kitalálni pontmegnevezéseket.

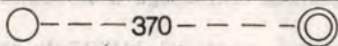
Kategória: N 17-18 Táv: 9,8 km Szint: 400 m

A | B | C | D | E | F | G | H
 H 17-18 A 9800 400

97. ábra

1	84					
2	36			1.9		
3	39					
4	61					
5	48			1.5		
6	40			8.9		
7	37					
8	33					
9	81					

- 84 Mocsár K-i sarkán, belül
- 36 ÉK-i kúp (1,9 m) DK-i lábánál
- 39 Mély horpadás ÉK-i széle (menetkarton ellenőrzés)
- 61 Sziklafal lába
- 48 Középső sziklatömb (1,5 m) E-i oldala
- 40 Tisztás (8×9 m) (Frissítőpont)
37. Alsó sziklafal tetején (Rádióspont)
- 33 Bozótos metsződés alsó részén
- 81 Épület D-i sarkán

Az utolsó ponttól a célig 370 m. végig szalagozva.

Kategória:
N 17-18

Táv:
5,2 km

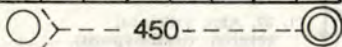
Szint:
150 m

A B C D E F G H
D 17-18 5200 150

98. ábra

1	H			-			
2	A	·	▲				↑
3	B		≡		6×4	○	
4	O		↑			>	∩
5	FX	↖	•			○	
6	E		m		32	↳	
7	P	↓	⊙		9×8		⚡
8	K		⊂				
9	M		↗	↘	×		

1. H Árok vége
2. A Két sziklatömb között (Menetkarton ellenőrzés)
3. B Kis mocsár (6×4 m) É-i széle
4. O Vadonetető K-i széle (Frissítópont)
5. FX ÉNY-i kúp DNY-i lába
6. E sziklafal (3,2 m) lába
7. P D-i tisztás (9×8 m) (Rádiópont)
8. K Nyereg
9. M Ösvény-erdővágás keresztezés

Az utolsó ponttól a célig 400 m, a szalagozásba villaszerűen más szalagozások is csatlakoznak.

Első pillantásra e jelképrendszer a versenyrendezőnek bonyolultnak tűnik. Az IOF Technikai Bizottsága a következő kivitelezési formát ajánlja.

1. A verseny minden ellenőrző pontjáról kitöltünk egy sort (az A rovat üresen marad)

2. Az így elkészített ellenőrző pont listáról annyi másolatot készítünk, ahány kategória van a versenyen. Az ellenőrző pont listát vízszintesen csíkokra vágjuk.

3. Az egyes kategóriák pontjainak csíkját a helyes sorrendbe szedjük és tetőcserépszerűen egymás alá ragasztjuk.

TARTALOM

A Kézirat az A. Kézirat (amely a feladat és pontmegnevezések által az „Információ a célra” sor) Az így összeállított pontszámok sorozatára kelt. A jelképek alkalmazása a nyelvi nehézségek elhárításán túl elősegíti a versenyzők érvényesítését képzésük fejlődéséig.

Versenyszabályzat	5
Jelkulcsmagyarázat	55
Pontmegnevezés megadása jelképekkel	101